

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUC, o.p.s.

Ústav ekonomie

Kamil Švéda

**Lineární versus progresivní sazba daně z příjmů fyzických
osob**

Linear versus Progressive Income Tax Rate of Natural Persons

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Michal Krajňák

Olomouc 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem vypracoval bakalářskou práci samostatně a použil jen uvedené informační zdroje. Prohlašuji, že odevzdaná, tištěná verze bakalářské práce se shoduje s elektronickou verzí vloženou do IS/STAG.

V Olomouci, dne

.....

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych velice rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, Ing. Michalu Krajňákovi, za pomoc a rady při vypracování této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	5
2 DAŇ Z PŘÍJMŮ JAKO SOUČÁST DAŇOVÉ SOUSTAVY	6
2.1 DAŇOVÁ SOUSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY	7
2.1.1 <i>Vývoj daňové soustavy České republiky</i>	8
2.2 FUNKCE DAŇOVÉ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY.....	14
2.2.1 <i>Daňové principy</i>	16
2.2.2 <i>Struktura daňové soustavy České republiky</i>	18
2.3 DAŇ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	26
3 ZPŮSOBY ZDAŇOVÁNÍ PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	29
3.1 SUBJEKTY DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB.....	29
3.2 PŘEDMĚT DANĚ	30
3.3 MOŽNOSTI ZDAŇOVÁNÍ PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	31
3.3.1 <i>Možnosti zdaňování příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků</i>	31
3.3.2 <i>Možnosti zdaňování příjmů ze samostatné činnosti</i>	32
3.3.3 <i>Možnosti zdaňování příjmů z kapitálového majetku</i>	33
3.3.4 <i>Možnosti zdaňování příjmů z pronájmu</i>	33
3.3.5 <i>Možnosti zdaňování příjmů z ostatní činnosti</i>	34
4 PROGRESIVNÍ VERSUS LINEÁRNÍ SAZBY DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB A MĚŘENÍ DAŇOVÉ PROGRESIVITY	36
4.1 PROGRESIVNÍ SAZBA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB.....	36
4.2 LINEÁRNÍ SAZBA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	39
4.3 DAŇOVÁ PROGRESIVITA A ZPŮSOBY JEJÍHO MĚŘENÍ	41
5 ANALÝZA PROGRESIVITY DŮCHODOVÉ DANĚ V PODMÍNKÁCH ČESKÉ REPUBLIKY	45
5.1 PROGRESIVITA DŮCHODOVÉ DANĚ V PODMÍNKÁCH ČR MĚŘENÁ POMOCÍ UKAZATELŮ LOKÁLNÍ PROGRESIVITY	45
5.2 PROGRESIVITA DŮCHODOVÉ DANĚ V PODMÍNKÁCH ČR MĚŘENÁ POMOCÍ UKAZATELŮ GLOBÁLNÍ PROGRESIVITY	49
ZÁVĚR	53
ANOTACE	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57

ÚVOD

Tématem předkládané bakalářské práce je lineární versus progresivní sazba daně z příjmů fyzických osob. Důvodem zvolení tohoto tématu je, že právě daň z příjmů fyzických osob se řadí k nejběžnějším a nejdiskutovanějším tématům napříč společnostmi. Neméně důležitým aspektem daně z příjmů fyzických osob je též nastavená úroveň daňové sazby, kterou jsou příjmy fyzických osob postihovány. Také odborná literatura dokládá, že aktuálnost a frekvencovanost využití různých forem daní, sahá z pohledu lidské společnosti do jejího samotného vzniku a jsou také jednou z příčin, pro které určité politické strany vyhrávají či prohrávají volby. V tomto ohledu např. Richard Allan Green napsal¹: „...*hlavním smyslem placení daní je udržení státu quo. A na jeho zachování nemá nikdo větší zájem než bohatí, neboť ti mají z daní největší užitek*“.

Cílem práce je analyzovat progresivitu důchodové daně v podmínkách ČR za použití vybraných ukazatelů progresivity. Stanovenému cíli odpovídá také struktura bakalářské práce, která se člení do čtyř základních kapitol. První kapitola, která následuje po úvodu, se zaměřuje na vymezení daně z příjmů jako součásti daňové soustavy. Za tímto účelem je tak nejprve obecně vymezena daň a základní vlastnosti daní, na což navazuje další podkapitola, které se tematicky zaměřuje na vymezení daňové soustavy a daně z příjmů fyzických osob. Druhá kapitola se pak orientuje na objasnění způsobů zdaňování příjmů fyzických osob. Třetí kapitola mapuje progresivní versus lineární sazbu daně z příjmů fyzických osob a rovněž se zabývá tzv. daňovou progresivitou včetně možností jejího měření. Čtvrtá kapitola pak představuje vlastní praktickou analýzu, která se zabývá analýzou progresivity důchodové daně v podmínkách ČR. Progresivita důchodové daně je analyzována pomocí vybraných ukazatelů lokální a globální progresivity důchodové daně.

K hlavním literárním pramenům se řadí monografie od Vančurové a Láchové², dále Stejskala³ a Širokého⁴. Vedle této literatury jsou využity další odborné prameny např. daňové zákony, praktičtí průvodci zdaňováním příjmů fyzických osob, daňové a účetní tabulky, metodické pokyny k výpočtu daní a daňové optimalizace apod.

¹ GRÚŇ, L'ubomír, *Daňové právo*. Brno: Akademie STING, 2011, s. 3

² VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010

³ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008

⁴ ŠIROKÝ, Jan, *Daňové teorie: s praktickou aplikací*, 2008

2 DAŇ Z PŘÍJMŮ JAKO SOUČÁST DAŇOVÉ SOUSTAVY

Při studii odborné literatury je možné se setkat s různými způsoby vymezení a definování daní. Důvodem této odlišnosti je, že různí autoři rozdílně nazírají na pojem daň. V tomto směru např. Bakeš a kol.⁵ vymezuje daň z hlediska právního a definuje ji jako platební povinnost, kterou stát stanoví zákonem k získání příjmů pro úhradu celospolečenských potřeb, tj. pro veřejný rozpočet, aniž přitom poskytuje zdaňovaným subjektům ekvivalentní protiplnění. Grůň⁶ pak vymezuje daň pomocí historického přístupu. V tomto ohledu tak stanovuje, že se jedná o nucené odnětí části národního důchodu, jakož i osobních důchodů na zabezpečení státních potřeb. Puschinger⁷ při svém definování daně, vychází z toho, že daň je spojena s existencí státu či organizovaného celku, kdy pro zajištění chodu daného státu či organizačního celku je nutné vytvořit zdroje na jeho financování.

Pokud by byly při definování daně vzaty v potaz příslušné zákony a právní předpisy, především pak zákon o správě daní a poplatků, pak je možné dojít k závěru, že legislativní normy České republiky (daňové zákony) pojem daň vůbec nespecifikují. Z toho důvodu je možné se domnívat, že daň představuje kombinaci výše uvedených definic, resp. základních shodných prvků, které byly obsaženy ve výši uvedených definicích. Při uplatnění tohoto způsobu nazírání na daň, je možné vymezit daň následovně:

- daň je povinná platba, stanovená či určená státem, resp. legislativou,
- daň není účelovou platbou,
- daň je neekvivalentní platbou.

Z hlediska výše uvedené profilace pojmu daň je možné konstatovat, že daň představuje právní a ekonomický institut, který se vyznačuje určitými **vlastnostmi**, a to⁸:

⁵ BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. Vydání., s. 154

⁶ GRŮŇ, L'ubomír. *Daňové právo*. 2011, s. 5

⁷ PUSCHINGER, Zdeněk. *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 6-7

⁸ GRŮŇ, L'ubomír. *Daňové právo*, 2011, s. 5

- daň je peněžítá platba, tzn., daň ve formě naturálií se ve vyspělých ani rozvíjejících ekonomikách nevyskytuje,
- daň je plnění, které je definované příslušnými právními předpisy a je pro ekonomické subjekty závazné,
- výše daňového zatížení musí být předem stanovena v příslušném právním předpise (legislativě),
- při jednotlivých daních jsou předem ekonomickým subjektům oznámeny termíny jejich splatnosti,
- daň je zpravidla opakující se peněžní plnění, což ji významně odlišuje od jiných forem plateb,
- daň se vybírá na úhradu veřejných (celospolečenských) potřeb,
- daň není spojena s ekvivalentností plateb, tzn., ekonomický subjekt při jejím odvedení nedostane žádnou protihodnotu.

2.1 Daňová soustava České republiky

Daňovou soustavou se z obecného hlediska rozumí souhrn daní vybíraných v určitém státě a v určitém čase. Z právního hlediska jsou pak jednotlivé daně upraveny v příslušných daňových zákonech⁹. Jiná definice pohlíží na daňovou soustavu jako na souhrn státních a místních daní, poplatků, příp. dávek, které jsou vybírány v určitém čase dle zákonných daňových principů¹⁰. Cílem daňové soustavy je tak zajištění příjmů státního rozpočtu (příp. příjmů krajů, města a obcí) vybíráním daní. Jedná se tedy o „*daňový systém v podobě všech daní, které se na daném území, zpravidla státním, vybírají*“¹¹. Finanční prostředky získané právě výběrem daní jsou využívány k zajištění fungování státní správy a veřejného sektoru¹². Podíl daní na celkových veřejných příjmech činí více než 90 %¹³. Z hlediska moderního přístupu se daněmi rozumí

⁹ ŠIROKÝ, J. a kol., *Daňová teorie: s praktickou aplikací*, 2008, s. 10

¹⁰ DVOŘÁKOVÁ, Lilia, *Daně I: učebnice*, 2000, s. 284.

¹¹ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 43.

¹² Daňová soustava ČR, *ManagementMania.com* [online], 2013.

¹³ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 87.

spoluúčast občanů a jiných hospodářských subjektů na státních veřejných výdajích. V této souvislosti lze zmínit daňovou politiku jako součást hospodářské politiky státu¹⁴.

Vedle daňové soustavy existuje také pojem **daňový systém**. Tyto pojmy bývají v praxi mnohdy zaměňovány a chápány jako synonyma, nicméně je nutné mezi nimi rozlišovat. Hlavní rozdíl totiž spočívá v tom, že daňový systém je širším pojmem, než daňová soustava. Daňový systém totiž na rozdíl od daňové soustavy zahrnuje také i právní, organizační a technické parametry týkající se daní, dále zahrnuje také konstituovaný systém institucí, které zajišťují správu daní, jejich vyměřování, vymáhání a kontrolu, a rovněž daňový systém zahrnuje systém nástrojů, metod a pracovních postupů, které tyto instituce uplatňují ve vztahu k daňovým subjektům¹⁵.

2.1.1 Vývoj daňové soustavy České republiky

Vznik daní je z historického pohledu spojen se vznikem organizovaných států a finančního hospodářství. Historie daní sahá až do dob otrokářské společnosti – tj. do období starého Egypta, starého Řecka a antického Říma. Tehdy byly za daně považovány odvody, jež byly příjmem státní moci, kterou zastával nejprve panovník, později stát¹⁶. Daňové systémy prošly v celé řadě zemí celého světa velmi dlouhým vývojem. Zmínka o historicky prvních daních v českých zemích pochází z 10. století (období vlády knížete Václava). Jednalo se o první tzv. celní regál - svrchované právo feudálního panovníka k vybírání poplatků z veškerého zboží, které bylo vyváženo ze země, a to ve prospěch komory. Za zcela první ucelený náznak daňové soustavy v českých zemích je považován tzv. berní předpis stavovského režimu pocházející z 16. století (rok 1517). Tento předpis určoval tzv. všeobecnou daň z majetku a daň z výnosu kapitálu¹⁷. Daně a daňová soustava v českých zemích, později v bývalém Československu (v letech 1918 až 1992) a v České republice (od roku 1993) prošly rovněž velice dlouhým vývojem, v jehož průběhu postupně docházelo k mnoha změnám daňových právních předpisů. Za nejvýznamnější však lze považovat legislativní změny v podobě daňových reforem, ke kterým od roku 1993 (tedy od vzniku České republiky) došlo. A. Vančurová rozděluje podstatné české daňové reformy do následujících pěti etap vývoje:

¹⁴ Daňová soustava ČR, *ManagementMania.com* [online], 2013.

¹⁵ ŠIROKÝ, J. a kol., *Daňová teorie: s praktickou aplikací*, 2008, s. 10

¹⁶ ŠIROKÝ, Jan, *Daňové teorie: s praktickou aplikací*, 2008, s. 29.

¹⁷ ŠIROKÝ, Jan, *Daňové teorie: s praktickou aplikací*, 2008, s. 34.

- zavedení standardního daňového systému tržní ekonomiky v roce 1993,
- implementace právních předpisů Evropské unie v letech 2003 až 2004,
- změna daňové incidence – zvýšení progresivity daňového systému v letech 2005 až 2006,
- fáze adaptace daňového systému v rámci konsolidace veřejných rozpočtů v roce 2008,
- modernizace daňového systému (nové zákony o přímých daních) v letech 2009 až 2010¹⁸.

Zavedení standardního daňového systému tržní ekonomiky v roce 1993 bylo zcela základní daňovou reformou, a to zvláště z hlediska uvažování pohybu daňového systému od jeho absence do jeho konstituce. Některé definované cíle tehdejší daňové reformy již ze současného daňového systému zcela vymizely. Hlavním počinem předvídající budoucí vstup České republiky do Evropské unie a reagující na daňové podmínky v souvislosti s nepřímými daněmi v rámci celé západní Evropy bylo zavedení daně z přidané hodnoty a spotřebních daní. K dalšímu pohybu daňového systému po vzoru mnoha evropských států došlo oddělením sociálního pojistného zaměstnanců od daní z příjmů. V 50. letech 19. století bylo totiž sociální pojistné zaměstnanců součástí daně ze mzdy. Účelem, který byl reakcí na patologický jev soustavy veřejných příjmů tehdejšího socialistického Československa, byla integrace zdanění zvláště všech forem podnikatelských subjektů a zvláště jednotlivců. Dalším cílem bylo snížení významu zdanění důchodů právnických osob tzv. efektivní daňovou sazbou. Důvodem k takovému kroku bylo především vysoké odvodové zatížení zisku podnikatelů a potřeba ekonomiky ve fázi transformace k nalákání zahraničního kapitálu. Tohoto cíle bylo dosaženo snížením nominální sazby daně při stávajícím rozšíření základu daně. Přestože záměrem bylo také posílení postavení osobní důchodové daně a vertikální daňové spravedlnosti, nastavení daně z příjmů fyzických osob a její podíl v daňovém mixu byl podprůměrný, a to nejen v porovnání s evropskými zeměmi, ale také v porovnání s členskými státy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD). Naproti tomu

¹⁸ VANČUROVÁ, Alena, Daňové reformy ČR, *Vysoká škola ekonomická v Praze: Katedra veřejných financí* [online] 2014.

progresivita nominální sazby daně z příjmů fyzických osob byla v porovnání s dřívějším stavem na poměrně vysoké úrovni. Do roku 2005 pak docházelo k neustálému snižování progresivity nominální sazby daně z příjmů fyzických osob. Dalším cílem daňových reforem bylo redukovat prostor pro vyhýbání se zdanění a daňové úniky, včetně zefektivnění správy daní. Tyto dva cíle však kromě výše uvedených nebyly splněny. V konečném důsledku se však jednalo o vytvoření po právní stránce téměř dokonalého daňového systému. V roce 1993 byly legislativní daňové předpisy několikrát novelizovány. V mnoha případech se zpětnou účinností¹⁹.

V letech 2003 až 2004 k přípravě a následné realizaci implementace právních předpisů Evropské unie. Vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 došlo k daňovým reformám, jejichž cílem byla nezbytnost implementace evropského práva do českého právního řádu. Tímto vznikl zcela nový zákon o dani z přidané hodnoty a zákon o spotřebních daních. Výrazné změny v souvislosti s daňovými reformami s cílem implementace komunitárního práva v oblasti daní byly zmírněny v důsledku sjednaných výjimek, jejichž platnost doznívala po dobu několika let. Tyto změny sloužily rovněž pro zvýšení výnosu nepřímých daní, a to jak v důsledku zvýšení sazeb spotřebních daní, tak výrazným zúžením položek, které podléhaly snížené sazbě daně z přidané hodnoty. Zmiňované zúžení položek podléhajících snížené sazbě daně z přidané hodnoty bylo realizováno nad rámec požadavků evropských směrnic. Zároveň započala implementace daňových zásad týkajících se transferu kapitálu mezi zeměmi Evropské unie (zejména v souvislosti s daní z příjmů právnických osob)²⁰.

Následně v letech 2005 až 2006 došlo k zvýšení progresivity českého daňového systému, které byly v souvislosti s daňovou reformou považovány za sporné, neboť tyto změny se týkaly v největší míře daně z příjmů fyzických osob. Jednalo se o přechod od sociálních standardních odpočtů ke slevám na dani z příjmů fyzických osob, k zavedení daňového bonusu a ke změně úrovně nominální sazby daně z příjmů fyzických osob. Tento přechod probíhal ve dvou fázích. Záměrem, který však nebyl uskutečněn, bylo

¹⁹ VANČUROVÁ, Alena, Daňové reformy ČR, *Vysoká škola ekonomická v Praze: Katedra veřejných financí* [online] 2014.

²⁰ VANČUROVÁ, Alena, Daňové reformy ČR, *Vysoká škola ekonomická v Praze: Katedra veřejných financí* [online] 2014.

zavedení všeobecného maximálního vyměřovacího základu pojistného sociálního pojištění²¹.

Podstatnou změnou byla transformace vládní koalice, která proběhla v roce 2007. Tímto došlo roku 2008 k započetí procesu konsolidace veřejných financí, který probíhal v několika fázích. První (rychlá) fáze tohoto procesu se projevila zvláště ve výdajové a daňové reformě. O snahách významného omezení přesunů populaci a mírně parametrické důchodové reformy však nelze hovořit. V oblasti daňového systému se změny projevily zejména následujícími způsoby: Snížení nominální sazby daně z příjmů právnických osob bylo vyváženo rozšířením základu daně. Za velmi sporné je považováno zásadní zpřísnění pravidel podkapitalizace, jež byla velmi složitá a zcela nejednoznačná. Dalším sporným krokem bylo z hlediska práva zavedení principu zdanění tzv. superhrubé mzdy. Důvodem pro jeho zpochybňování je skutečnost, že sociální pojistné, které za zaměstnance hradí zaměstnavatel, nelze z hlediska práva považovat za příjem zaměstnance (i v případě jeho nepeněžního příjmu). Za velice kontraproduktivní krok je pokládáno rozšíření účasti zaměstnanců na veřejném zdravotním pojištění. Z hlediska dlouhodobých cílů lze uvést integraci daně z příjmů fyzických osob a pojistného sociálního pojištění. Poslední změnou bylo zavedení příliš vysokého všeobecného maximálního vyměřovacího základu, což se ve větší míře týkalo podniků ve vlastnictví fyzických osob, než zaměstnanců²².

Modernizace daňového systému od roku 2009 do roku 2010 je dodnes neujasněná. Veřejně prohlašované cíle daňové reformy byly v mnoha případech zásadně v nesouladu s cíli daňové reformy z roku 1993. K hlavním cílům patřilo:

- zjednodušení a zefektivnění správy daní, což představuje trvalý cíl daňových reform v průběhu vývoje daňového systému,
- elektronizaci správy daní,
- přijetí nové koncepce přímých daní,

²¹ VANČUROVÁ, Alena, Daňové reformy ČR, *Vysoká škola ekonomická v Praze: Katedra veřejných financí* [online] 2014.

²² VANČUROVÁ, Alena, Daňové reformy ČR, *Vysoká škola ekonomická v Praze: Katedra veřejných financí* [online] 2014.

- sloučení daně z příjmů fyzických osob a pojistného na sociální pojištění – návrat ke stavu před rokem 1993²³.

Další podstatné změny v daňové soustavě přinesl rok 2012, kdy došlo k uzákonění tzv. solidární daně v souvislosti se snahami vlády snižovat schodky veřejných rozpočtů. Solidární daň platí fyzické osoby, jejichž roční příjmy jsou vyšší jak 48násobek průměrné mzdy²⁴ podle zákona o pojistném na sociální zabezpečení. Dalším aspektem solidární daně je, že bylo stanoveno, že poplatník, na jehož příjmy se solidární daň vztahuje, musí podat daňové přiznání za zdaňovací období²⁵. Solidární daň byla do daňové soustavy zařazena jako daň s omezenou dobou platnosti, tj. předpokládá se její zrušení po roce 2016, kdy by podle predikcí Ministerstva financí mělo dojít k opětovnému vyrovnání schodků veřejných financí. Další změny v daňové soustavě provedené v letech 2013 až 2014 se týkají především koncepčních změn a mají být výsledkem dlouhodobé diskuze nad efektivitou výběru daní vzhledem k jejich přínosu pro státní rozpočet. V tomto ohledu se jedná především o přesun majetkových daní a darovací daně do daně z příjmů a k samostatnému vymezení daně z nabytí nemovitostí. Dalšími významnými změnami je docílení procesu zjednodušení podmínek pro tvorbu daňově uznatelných opravných položek a u pohledávek po splatnosti a také rozšíření odpočtů ze základu daně nebo zvýšení limitu pro odpočet darů u daně z příjmů, a to ze současných 10 % na 15 % ze základu daně u fyzických osob.

Podle posledních dostupných informací pro další období je možné očekávat následující změny v daňové soustavě České republiky. V tomto ohledu se má jednat o zjednodušení metodiky výpočtu daně z příjmů fyzických osob či o vytvoření tzv. inkasního místa, díky kterému by se měla zjednodušit komunikace s úřady a také administrativa spojená s výběrem daní a pojistného na zdravotní a sociální pojištění. Mezi uvažované změny se řadí také celkové zjednodušení plateb daní a pojistného a sjednocení jejich doby splatnosti²⁶. Vedle těchto změn byly v průběhu března 2014 ministrem financí A. Babišem představeny další daňové změny, které by měly být

²³ VANČUROVÁ, Alena, Daňové reformy ČR, *Vysoká škola ekonomická v Praze: Katedra veřejných financí* [online] 2014.

²⁴ Roční limit stanovený pro uplatnění solidárního zvýšení daně pro rok 2013 činil 1 242 432 Kč a pro rok 2014 činí 1 245 216 Kč.

²⁵ TOMANOVÁ, Veronika. Solidární daň spojenou s povinností podat daňové přiznání může zaplatit i průměrný zaměstnanec, *Finance.cz* [online] 2014.

²⁶ Informační centrum vlády. Daňová reforma. *ICV Vlády* [online] 2014.

platné od 1. ledna 2015. Jedná se především o ustanovení vyšší daňové slevy na druhé a další dítě, která by se měla zvýšit přibližně o 100 Kč měsíčně s tím, že od roku 2015 by docházelo k navyšování daňové slevy. Celkově tak princip daňové slevy (daňového bonusu) na dítě má v praxi vypadat tak, že zatímco sleva na první dítě bude zachována v stejné výši jako před rokem 2015, tzn. 1 117 Kč měsíčně, na druhé a další dítě by jeden z rodičů mohl nově od roku 2015 uplatnit částku 1 217 Kč měsíčně. Ministerstvo financí rovněž rozhodlo o zrušení návrhu předchozího ministerstva financí Kalouska týkající se omezení daňových odpočtů u hypoték a úvěrů ze stavebního spoření. Předpokládá se tak, že pro období let 2015-2016 zůstane dosavadní limit pro odpočet úvěrů (max. 300 tisíc Kč ročně) zachován. Od 1. ledna 2015 dojde také k navrácení daňové slevy pro pracující důchodce, tzn., penzisté s příjmy z podnikání, pronájmu apod. si od roku 2015 budou moci znovu uplatnit slevu na dani ve výši 24 840 Kč. Další změnou je, že od 1. ledna 2014 nemusí lidé, kteří platí 7% solidární příspěvek podávat daňová přiznání. K dalším navrhovaným změnám se řadí změny paušálních výdajů u osob samostatně výdělečně činných²⁷. V tomto ohledu se tak předpokládá, že by mohlo dojít k zrušení základní daňové slevy na poplatníka pro všechny osoby samostatně výdělečně činné, které uplatňují výdajové paušály. Výjimka by měla být zachována pouze u zaměstnanců, kteří provozují živnost jako svou vedlejší činnost a dosahují nízkých příjmů. Na druhé straně Ministerstvo financí navrhlo vrátit podnikatelům možnost využít daňové slevy na dítě a vyživovanou manželku, neboť tyto slevy zrušila vláda Petra Nečase. V souvislosti s paušálními výdaji Ministerstvo financí navrhlo rozšířit dosavadní stropy pro využití výdajových paušálů, tzn., zatímco v současnosti již platí, že u činností, které spadají do výdajových paušálů ve výši 40 % (svobodná povolání, autorské honoráře či příjmy z pronájmu) je možné paušály využít pouze u příjmů, které nepřesahují 2 miliony Kč. Vláda A. Babiše v tomto směru navrhla, aby tato omezení byla rozšířena také pro tzv. neřemeslné živnosti (ostatní živnosti), kde je možné uplatnit paušál ve výši 60 %. Bez stropu by prozatím měly zůstat řemeslné živnosti, kde je možné v současnosti uplatnit výdajový paušál ve výši 80 %²⁸.

Mezi další avizované změny, které by měly začít platit od 1. ledna 2015, se řadí např. zrušení některých odečitatelných položek od základu daně. V tomto ohledu se

²⁷ HaSim.cz. *Daňová sleva na děti, návrat daňové slevy pro pracující důchodce* [online] 2014. Dostupné z: <http://www.hasim.cz/content/danova-sleva-na-deti-navrat-danove-slevy-pro-pracujici-duchodce>

²⁸ Účetní kavárna. *Představujeme Vám návrh daňových změn od roku 2015* [online] 2014

jedná především o zrušení možnosti odečíst si od základu daně členské příspěvky zaplacené odborové organizaci, nebo úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělání. K dalším možným změnám se pak řadí zrušení tzv. superhrubé mzdy nebo harmonizace základu daně u fyzických osob. Tyto změny by však měly nejdříve začít platit od roku 2016.

2.2 Funkce daňové soustavy České republiky

Význam daňové soustavy plyne z funkcí daní, které zaujímají v rámci hospodářské politiky státu²⁹. Daně jsou nástrojem této politiky. Jejich účelem není pouhé naplnění veřejných rozpočtů. V současné době plní daně ve většině případů několik funkcí³⁰. Dle A. Vančurové a L. Láchové plní daně následující funkce:

- fiskální funkce:

Fiskální funkce daní je jejich hlavním a nejdůležitějším posláním. Jedná se o schopnost daní naplňovat veřejný rozpočet³¹. Fiskální funkce daní musí být vždy zachována³². Jedinou výjimkou je ekologická daň, jejíž podstatou není plnění fiskální funkce, neboť poplatníkem daně je v tomto případě poškozovatel životního prostředí, jež platí příslušnou daň za stupeň poškozeného prostředí³³.

- alokační funkce:

Alokační funkce daně plyne z nutnosti veřejného sektoru³⁴ a dále ze skutečnosti selhávání efektivnosti některých tržních mechanismů³⁵. K hlavním příčinám takových selhání je zejména „*existence kolektivních statků, externalit, monopolů, asymetrických informací, nekomplexních trhů, blízký vztah občana k veřejnému sektoru, zájem státu na spotřebu statků pod ochranou (kupříkladu očkování, povinné ručení pro automobily a další)*“³⁶ a v neposlední řadě existence nedokonalé konkurence³⁷. Významná je však skutečnost, že v rámci daní lze alokovat jisté prostředky do oblastí pro uskutečnění

²⁹ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 10.

³⁰ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 11.

³¹ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 10.

³² VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 11.

³³ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 10.

³⁴ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 10.

³⁵ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 11.

³⁶ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 10 – 11.

³⁷ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 19.

veřejných statků a služeb, a to bez ohledu na to, zda se jedná o přímé financování z veřejných rozpočtů, nebo o snížení odvodu daní prostřednictvím příslušných daňových mechanismů – např. uplatněním nezdanitelných částí základu daně, slev na dani atd. Zde patří kupříkladu tzv. daňové prázdniny, které souvisí s investičními pobídkami a celá řada dalších³⁸. Daňové prázdniny jsou jednou s forem snížení daně konkrétnímu jedinci, jestliže splní určité podmínky – kupříkladu objem investic, nové technologie, vytvoření pracovních míst apod.³⁹

- redistribuční funkce:

Předpokladem redistribuční funkce daní je na základě tržních mechanismů nerovné, nespravedlivé či nepřijatelné rozdělení důchodů ve společnosti. V tomto případě daně slouží jako nástroj ke snížení či odstranění rozdílů v důchodech mezi dílčími sociálními skupinami. Obvykle je pro tyto účely využíváno tzv. výdajových programů (např. forem přímého financování) či vytvořeného daňového systému jako nepřímé formy⁴⁰. A. Vančurová a L. Láchová uvádí, že ve větší míře jsou daně vybírány od bohatších, čímž je stát schopen v rámci převodů zvyšovat příjmy chudším. Stejného principu je využíváno u podnikatelských subjektů, kdy může docházet k redistribuci z bohatších krajů do chudších či ve prospěch perspektivních oblastí, ekologické výroby atp. Aby byla splněna výše uvedená podmínka přerozdělování důchodů ze strany bohatších k chudším, musí platit, že bohatší platí vyšší daň. Ve skutečnosti je však zjištění těchto rozdílů nemožné. Z tohoto důvodu existuje tzv. základ daně, z něhož se daň počítá. Je-li růst základu daně pomalejší než růst daně, jedná se o progresivní daň. Naopak – je-li růst základu daně rychlejší než růst daně – lze hovořit o dani regresivní⁴¹.

- stimulační funkce:

Z pohledu stimulační funkce daní jsou daně ze strany subjektů považovány za ztrátu. Tyto subjekty jsou tak schopné udělat maximum pro omezení své daňové povinnosti. Z tohoto důvodu poskytuje stát subjektům nejrůznější formy daňových úspor, popř. tyto subjekty vystavuje vyššímu zdanění. Příkladem jedné z mnoha daňových úspor je situace, kdy dochází ke snižování podnikatelského rizika ze strany

³⁸ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 11.

³⁹ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 12.

⁴⁰ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 11.

⁴¹ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 11 – 12.

státu, a to umožněním subjektům v dalších letech snížit základ daně z příjmů právě o ztrátu z podnikání. Dalším příkladem daňové úspory jsou již zmiňované daňové prázdniny, jež podporují podnikání a investice. Jako negativní stimulaci lze uvést vysoké zdanění alkoholu a cigaret. Takto dochází k cílené regulaci jejich spotřeby⁴².

- stabilizační funkce:

Stabilizační funkce daní je součástí jejich stimulační funkce. Účelem této funkce je zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice^{43,44} pro zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability⁴⁵. V období ekonomického rozmachu (tedy v období rychle rostoucích důchodů a spotřeby), odčerpávají daně do veřejných rozpočtů vyšší podíl, čímž napomáhají k předcházení přehřátí ekonomiky. Současně tvoří rezervu pro období recese. Naopak v období stagnace, kdy daně odčerpávají do veřejných rozpočtů menší podíl, napomáhají tak k nastartování ekonomiky^{46,47}. K. Kubátová dodává, že o stabilizační funkci daní se vede celá řada sporů. Úsilí o cenovou stabilitu je příčinou vyvolávající nestabilitu. Na druhou stranu ovlivňuje daňový systém agregátní národohospodářské ukazatele, a to bez ohledu na jeho důsledek⁴⁸.

2.2.1 Daňové principy

Na vývoj daňové teorie mají vliv obvyklé ekonomické aktivity, jež souvisí s nutností řešení nově vznikajících problémů. Podstatou daňové teorie je v současnosti stanovení výše potřeb společnosti, způsobu jejich zabezpečení, dále řešení problémů v souvislosti s velikostí daňového zatížení a jeho spravedlivého rozdělení mezi dílčí subjekty daní. Přestože je řešení těchto a jiných daňových problémů v jednotlivých daňových systémech odlišné, lze rozeznat následující společné daňové principy⁴⁹:

- princip efektivnosti:

Princip efektivnosti je založen na řešení problémů, jež souvisí s vlivem daní na změny v ekonomickém chování daňových subjektů, se způsoby, kterými daně omezují narušování tržního mechanismu, jež je vyjádřením vznikajících vlivů netržního

⁴² VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 12.

⁴³ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 11.

⁴⁴ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 12.

⁴⁵ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 19.

⁴⁶ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 11.

⁴⁷ VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka, *Daňový systém ČR 2010*, 2010, s. 12.

⁴⁸ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 19.

⁴⁹ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 10.

charakteru na trh či na ekonomické vztahy a s velikostí daňové povinnosti. Nadměrné daňové zatížení je důsledkem distorze v cenách způsobující daní u prodávajících i kupujících. Pro prodávajícího představuje daň snížení užítku z prodeje mezní jednotky. Naproti tomu pro kupujícího je daň růstem mezních nákladů na pořízení statku. Snahou obou účastníků trhu je dosažení rovnováhy, což je projevuje substitučním účinkem⁵⁰.

- princip pružnosti:

Jedná se o sestavení daňového systému umožňující provedení nutných změn, které směřují k řešení úkolů a potřeb na makroekonomické úrovni, v co nejkratším možném časovém horizontu⁵¹. Na daňovou soustavu mají vliv změny politického uskupení v čase. Daně jako nástroj fiskální politiky působí v ekonomice obvykle ve dvou podobách. V první řadě se jedná o tzv. diskréční opatření, k nimž patří kupříkladu změny sazby daně, daňové úlevy nebo slevy, zavádění nových druhů daní a mnoho dalších. Účelem těchto opatření jednorázového charakteru je podpora růstu ekonomiky z hlediska stability, dále podpora stability cen a v neposlední řadě podpora nízké úrovně nezaměstnanosti. Druhou formou jsou tzv. vestavěné stabilizátory – kupříkladu odvody pojistného na sociální a státní politiku nezaměstnanosti nebo progresivní zdanění. Tyto vestavěné stabilizátory jsou součástí struktury ekonomiky a jejich působení má dlouhodobý charakter⁵².

- princip administrativní jednoduchosti:

Daňový systém musí umožňovat jednoduchý výběr a správu daní. Dalším požadavkem na daňový systém je z tohoto pohledu vyžadování jen přiměřených nákladů v oblasti daňové správy (tj. přímé administrativní náklady veřejného sektoru) a v oblasti činnosti poplatníků (tj. nepřímé administrativní náklady) v souvislosti se zjišťováním a plněním daňového břemena⁵³.

- princip spravedlnosti:

Podstatou principu spravedlnosti je nalezení přijatelného kritéria pro všechny poplatníky daně. V praxi lze zdanění provádět dle užítku nebo dle schopnosti daňové úhrady neboli dle platební kapacity. Zdaňováním dle užítku se rozumí placení příspěvku

⁵⁰ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 10 – 11.

⁵¹ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 11.

⁵² NAHODIL, František, *Veřejné finance v České republice*, 2009, s. 40.

⁵³ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 11.

ze strany poplatníka do veřejných rozpočtů, jež koresponduje s užitekem získaným ze spotřeby veřejných statků. Obecně lze konstatovat, že jednotlivé druhy veřejných statků přináší konkrétním jedincům různě velký a odlišný užitek, což vyplývá z osobních preferencí osob. V praxi je tvorba společných a objektivních kritérií pro spravedlivé zdaňování dle užitku velmi problematická. Zdaňování dle schopnosti daňové úhrady dle platební kapacity lze pojmut z hlediska horizontální či vertikální spravedlnosti. V rámci horizontální spravedlnosti platí poplatníci se shodnou platební kapacitou rovnou daň. Naopak v rámci vertikální spravedlnosti platí poplatníci s odlišnou platební kapacitou různé daně. Nutno podotknout, že tyto dva přístupy spravedlnosti (tj. horizontální a vertikální) musí platit pro dosažení principu spravedlnosti současně. Jak již bylo uvedeno, vytvoření spravedlivého daňového systému, není nikterak jednoduchou záležitostí, neboť zde dochází ke střetu ekonomických a psychologických aspektů. Z hlediska ekonomického lze uvést přijatelné daňové zatížení pro poplatníky a naplnění fiskální funkce daní. Psychologické pojetí zahrnuje představy poplatníků o vztahu mezi placenými daněmi a užitekem z veřejných statků, o akceptovatelné míře zdanění či o nalezení optimální míry zdanění, což může být projevem tzv. šedé ekonomiky, daňových úniků a změn sídel poplatníků (problematika daňových rájů). Rovněž je nutné zmínit skutečnost, že z těchto dvou aspektů nelze jeden z nich opomenout, neboť spolu vzájemně souvisejí⁵⁴.

2.2.2 Struktura daňové soustavy České republiky

Struktura daňové soustavy České republiky vychází ze zákona č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění pozdějších předpisů⁵⁵. Dle tohoto zákona tvoří daňovou soustavu České republiky:

- *„daň z přidané hodnoty včetně daně při dovozu,*
- *daně spotřební:*
 - *daň z uhlovodíkových paliv a maziv,*
 - *daň z lihu a destilátů,*
 - *daň z piva,*

⁵⁴ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 11 – 12.

⁵⁵ Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění pozdějších předpisů, *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] 1992.

- *daň z vína,*
- *daň z tabáku a tabákových výrobků,*
- *daně z příjmů:*
 - *daň z příjmů fyzických osob,*
 - *daň z příjmů právnických osob,*
- *daň z nemovitostí,*
- *daň silniční,*
- *daň z dědictví a darování,*
- *daň z převodu nemovitostí,*
- *daně k ochraně životního prostředí*⁵⁶.

Daňová soustava České republiky je rovněž tvořena jinými než výše uvedenými daněmi, jež nelze stanovit⁵⁷. J. Široký však ve své publikaci upozorňuje na skutečnost, že zákon o soustavě daní byl již zrušen⁵⁸, a to zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů⁵⁹. Spotřební daní je tedy v soustavě daní české republiky: „*daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproductů a daň z tabákových výrobků*“⁶⁰.

Daně lze členit či klasifikovat dle různých hledisek, pro něž jsou charakteristické nejen základní rozdíly, ale také společné znaky nebo prvky⁶¹. Obecně jsou daně tříděny dle níže uvedených hledisek:

- dle dopadu na poplatníka / dle vazby na důchod poplatníka / dle způsobu placení:
- dle objektu,

⁵⁶ Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění pozdějších předpisů, *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] 1992, § 1, odst. 1.

⁵⁷ Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění pozdějších předpisů, *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] 1992, § 1, odst. 2.

⁵⁸ ŠIROKÝ, Jan, *Daňové teorie: s praktickou aplikací*, 2008, s. 14.

⁵⁹ Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, *BusinessCenter.cz* [online] 2003.

⁶⁰ Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, *BusinessCenter.cz* [online] 2003, Část první, § 1, odst. 2, písm. a) – e).

⁶¹ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 11.

- dle charakteru veličiny,
- dle adresnosti / dle vztahu k platební schopnosti poplatníka,
- dle daňového určení / dle rozpočtu,
- dle institucionálního třídění.

Mezi základní členění daní jejich třídění dle dopadu na poplatníka / dle vazby na důchod poplatníka. Jedná se o daně přímé a nepřímé. Přímé daně platí poplatník na úkor svého důchodu za předpokladu nemožnosti jejich přenesení na jiný subjekt. K přímým daním patří daně z důchodů / příjmů (daň je tvořena dle výše důchodu poplatníka⁶²) a daně majetkové. Opakem přímých daní jsou daně nepřímé. Jejich předpokladem je přenesení odvodu daní ze strany jednoho subjektu, jež neplatí daně z vlastního důchodu, na jiný subjekt⁶³. K tomuto přenosu dochází prostřednictvím zvýšení ceny. K nepřímým daním patří daně ze spotřeby a obrátů, daň z přidané hodnoty a daň z cla. Rozdíl mezi přímými a nepřímými daněmi je následující: Subjektem přímých daní je poplatník. Naproti tomu subjektem nepřímých daní je plátcé odevzdávající daň příslušnému finančnímu úřadu nebo poplatník, který daň platí ve formě vyšší ceny⁶⁴. Z. Puchinger nazývá tuto klasifikaci daní jako členění dle způsobu placení. Tento autor dělí nepřímé spotřební daně dle širě záběru zboží a služeb takto:

- „spotřební daně všeobecné – stanoveny pro velkou skupinu zboží a služeb (typicky daň z přidané hodnoty),
- akvizí – stanoveny na jednotlivé vybrané komodity, v reálné praxi již na úrovni zpracovatelů (dovozců), tímto zařazením akvizí se však dopouštíme nepřesnosti v obecném vymezení spotřební daně – akvizí není uvalen v místě spotřeby, neměl by být tedy zahrnut do daní spotřebních“⁶⁵.

Dalším hlediskem klasifikace daní je jejich členění dle objektu, na který jsou uloženy⁶⁶. To znamená, že „objektem daně rámcové vymezení toho, co má být podrobena zdanění“⁶⁷. Za objekty daně je považována hlava, důchod, spotřeba a

⁶² PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 22.

⁶³ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 20.

⁶⁴ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 11.

⁶⁵ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 22 – 23.

⁶⁶ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 20.

⁶⁷ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 12.

majetek. O tohoto se odvíjí také příslušné názvy daní (kupříkladu daň z příjmů fyzických a právnických osob, daň z nemovitostí, spotřební daň a další). Z obecného hlediska se jedná o daně:

- daně důchodové – „*dani podléhá důchod v peněžní i naturální formě (mzda, zisk, úrok apod.)*“⁶⁸,
- daně spotřební – předmětem daně je spotřeba zboží a služeb, univerzální daní je zdaněno veškeré zboží a služby (jedná se zvláště o daň z přidané hodnoty) či část zboží nebo služeb, selektivnímu zdanění podléhá jen určité zboží (kupříkladu spotřební daň z lihu, tabákových výrobků a další),
- daně majetkové – vztahují se na movitý i nemovitý majetek⁶⁹,
- daně z hlavy – „*daň uložená každému poplatníkovi bez ohledu na jeho příjem, je pro všechny stejná*“⁷⁰,
- daně výnosové – daň postihující jistý typ výnosu, kupříkladu výnos ze zemědělské činnosti nebo živnosti⁷¹, tyto daně platí podnikající subjekty⁷².

Dle charakteru veličiny, ze které se daň platí, lze daně klasifikovat na kapitálové a běžné. Kapitálové daně jsou uloženy na stavovou veličinu, která je objektem daně. Tato veličina vyjadřuje množství (např. zboží na skladě, peněz na účtu apod.), zásobu či stav (kupříkladu stav nemovitého majetku). Stavová veličina je určována k určitému okamžiku (tj. dni). Mezi kapitálové daně patří daně z majetku, rovněž daně dědické a darovací, daň z převodu nemovitostí. Objektem běžných daní je toková veličina, která je vyjádřením toku / přesunu. Tato veličina je zjišťována za příslušný časový úsek (např. rok, půlrok, čtvrtletí, měsíc atd.), jež je ohraničen dvěma časovými údaji – tj. „od – do“. Z takových běžných daní lze jmenovat především daně důchodové, spotřební daň, daň z přidané hodnoty, daně z kapitálových výnosů^{73,74}.

Dalším členěním daní je klasifikace daní dle adresnosti neboli dle vztahu k platební schopnosti poplatníka. Dle tohoto hlediska se daně dělí na osobní a tzv. daně

⁶⁸ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 22.

⁶⁹ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 22.

⁷⁰ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 20.

⁷¹ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 20.

⁷² STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 12.

⁷³ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 21 – 22.

⁷⁴ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 12.

in rem – tzn. daně „na věc“. Osobní daně jsou adresné. To znamená, že mají vztah ke konkrétnímu poplatníkovi daně, neboť berou ohled na jeho platební schopnost. Mezi osobní daně patří daně důchodové a daně z příjmů fyzických osob (tj. tzv. osobní daně důchodové). Daně in rem jsou placeny ze strany poplatníků, aniž by byla zohledněna jejich platební schopnost. K takovým daním patří daně spotřební, daň z přidané hodnoty, daně výnosové, daně důchodové, daně placené společnostmi a daně majetkové^{75,76}.

Daně lze klasifikovat rovněž dle druhu sazby neboli dle vztahu mezi velikostí daně a velikostí daňového základu. Jedná se o níže uvedené daně:

- daně, které jsou stanoveny bez vztahu ke zdaňovanému základu:

Daň je stanovena pro všechny subjekty bez rozdílu, a to bez ohledu na základ daně⁷⁷. Veškeré subjekty platí daň pouze z důvodu jejich existence. Mezi tyto daně patří daně paušální a daně z hlavy. Výše paušální daně však nemusí být pro všechny poplatníky stejná. Dle daňové teorie se přihlíží k platební schopnosti poplatníků. To znamená, že poplatníkům je uložena taková daň, kterou jsou schopni platit. U paušální daně a daně z hlavy není uplatňován distorzní účinek, neboť poplatník daně není schopen ovlivnit jejich výši⁷⁸.

- daně specifické:

Specifické daně neboli také daně jednotkové jsou určeny dle množství jednotek daňového základu či množství jednotek užitečné vlastnosti v daňovém základu. K těmto daním patří daně spotřební, daň pozemková (dle rozlohy pozemku), daň domovní (dle velikosti užitné plochy), daň z hlavy (dle počtu hlav)^{79,80}.

- tzv. daně ad valorem (tzn., daně „k hodnotě“):

Daně ad valorem jsou určovány dle ceny zdaňovaného základu. Z těchto daní lze jmenovat daň z přidané hodnoty, daň obrátovou, daň důchodovou a daň výnosovou.

⁷⁵ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 22.

⁷⁶ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 12.

⁷⁷ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 13.

⁷⁸ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 22.

⁷⁹ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 22.

⁸⁰ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 13.

V případě těchto daní je výše daně totiž určována ze základu daně v peněžních jednotkách^{81,82}.

Dle daňového určení neboli dle rozpočtu je možné daně třídit na centrální (státní, federální), místní / municipální, vyšších územněsprávních celků a svěřené⁸³. Daňovým určením se rozumí „přřazení daňových pravomocí a daňových výnosů jednotlivým rozpočtovým úrovním v daném státě“⁸⁴. J. Stejskal uvádí, že v české republice jsou ukládány jen daně státní. Municipálními daněmi mohou být místní poplatky, avšak jen zřídk. Daně vyšších územněsprávních celků jsou charakteristické pro státy s federální strukturou. Svěřené daně představují celostátně placené daně, jež plynou do vládních rozpočtů dílčích nižších úrovní⁸⁵.

Dalším významným členěním daní je jejich institucionální třídění. Tato klasifikace je prováděna na základě zpracování statistických údajů týkajících se příjmů veřejných rozpočtů. Institucionální členění daní provádí nejrůznější instituce na národní i mezinárodní úrovni. Nejdůležitějším členěním daní je z tohoto hlediska klasifikace daní Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj⁸⁶:

„1000 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů

1100 Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů od jednotlivců

1110 Z příjmů a ze zisků

1120 Z kapitálových výnosů

1200 Daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů od společností

1210 Z příjmů a ze zisků

1220 Z kapitálových výnosů

1300 Položky, které nelze jednoznačně zařadit pod 1100 a 1200

2000 Příspěvky na sociální zabezpečení

2100 Zaměstnanci

⁸¹ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 23.

⁸² STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 13.

⁸³ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 23.

⁸⁴ PUCHINGER, Zdeněk, *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*, 2006, s. 24.

⁸⁵ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 13.

⁸⁶ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 23.

- 2200 *Zaměstnavatelé*
- 2300 *Samostatně výdělečná osoba nebo nezaměstnaná osoba*
- 2400 *Položky, které nelze jednoznačně zařadit pod 2100, 2200 a 2300*
- 3000 *Daně z mezd a pracovních sil*
- 4000 *Daně majetkové*
 - 4100 *Pravidelné daně z nemovitého majetku*
 - 4110 *Domácnosti*
 - 4120 *Ostatní*
 - 4200 *Pravidelné daně z čistého jmění*
 - 4210 *Jednotlivci*
 - 4220 *Společnosti*
 - 4300 *Daně z pozůstalosti, dědické a darovací*
 - 4310 *Daně z pozůstalosti a dědické*
 - 4320 *Daně darovací*
 - 4400 *Daně z finančních a kapitálových transakcí*
 - 4500 *Ostatní nepravidelné daně z majetku*
 - 4510 *Z čistého jmění*
 - 4520 *Ostatní nepravidelné*
 - 4530 *Ostatní pravidelné daně z majetku*
- 5000 *Daně ze zboží a služeb*
 - 5100 *Daně z výroby, prodeje, převodu, pronájmu a dodávek zboží a poskytování služeb*
 - 5110 *Daně všeobecné*
 - 5111 *Daň z přidané hodnoty*
 - 5112 *Daně prodejní (obratové)*
 - 5113 *Ostatní všeobecné daně ze zboží a služeb*

- 5120 *Daně ze specifických zboží a služeb*
 - 5121 *Spotřební daně*
 - 5122 *Zisky z fiskálních monopolů*
 - 5123 *Cla a dovozní daně*
 - 5124 *Vývozní daně*
 - 5125 *Daně z investičního zboží*
 - 5126 *Daně ze specifických služeb*
 - 5127 *Ostatní daně z mezinárodního obchodu a transakcí*
 - 5128 *Ostatní daně ze specifických zboží a služeb*
- 5130 *Daně nezařaditelné do skupin 5110 a 5120*
- 5200 *Daně z používání nebo povolení používání zboží nebo vykonávání činností*
 - 5210 *Pravidelné daně*
 - 5211 *Placené domácnostmi z motorových vozidel*
 - 5212 *Placené ostatnímu subjektu z motorových vozidel*
 - 5213 *Ostatní pravidelné daně*
 - 5220 *Nepřavidelné daně*
- 5300 *Daně nezařaditelné do skupin 5100 a 5200*
- 6000 *Ostatní daně*
 - 6100 *Placené výhradně podniky*
 - 6200 *Placené jinými subjekty než podniky, nebo neidentifikovatelné*⁸⁷.

Z klasifikací daní dle jejich institucionálního třídění lze jmenovat také klasifikaci Mezinárodního měnového fondu, Statistiku národních účtů Organizace

⁸⁷ STEJSKAL, Jan, *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*, 2008, s. 13 – 14.

spojených národů či členění daní dle bilance příjmů a výdajů státního rozpočtu České republiky, jak uvádí K. Kubátová⁸⁸.

2.3 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob byla do daňové soustavy České republiky zařazena po rozpadu Československa k 1. lednu 1993. Tato daň nahradila předchozí daně placené obyvatelstvem Československa, a to daň ze mzdy, daň z literární a umělecké činnosti, daň zemědělskou a daň z příjmů obyvatelstva. Takto provedená daňová reforma oficiálně sjednotila rozsáhlost předchozí úpravy do jednoho daňového zákona, a to zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Na tomto místě je vhodné poznamenat, že aplikace množného čísla v názvu daňového zákona není nahodilé, neboť tento zákon upravuje jednak daň z příjmů fyzických osob a jednak daň z příjmů právnických osob. Pokud jde o samotný zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, pak se skládá z těchto částí⁸⁹:

- Pojednání o ustanoveních dotýkajících se pouze fyzických osob. Tato část je upravena v § 2 až § 16 zákona o daních z příjmů. V této části jsou definováni poplatníci daně, předmět daně, osvobození od daně z příjmů, dále základ daně, daň stanovená paušálem, nezdanitelné části základu daně a v neposlední řadě také sazby daně.
- Pojednání o ustanoveních dotýkajících se pouze právnických osob. Tato část je upravena v § 17 až § 21 zákona o daních z příjmů.
- Pojednání o společných ustanoveních pro fyzické a právnické osoby. Tato část je upravena v § 22 až § 38fa. V tomto směru zákon o daních z příjmů stanovuje, že pro právnické osoby platí ustanovení v plném rozsahu a na fyzické osoby se stahují tato ustanovení, pouze pokud mají příjmy z podnikání či z pronájmu. Součástí této části zákona o daních z příjmů je také pojednání o stanovení zdrojů příjmů, základu daně, společný systém zdanění při převodu podniku, položky odčitatelné od

⁸⁸ KUBÁTOVÁ, Květa, *Daňová teorie a politika*, 2003, s. 23.

⁸⁹ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. *Business Center* [online] 2014.

základu daně, slevy na dani, zvláštní sazby daně, odpisy nehmotného majetku apod.

- Zvláštní ustanovení pro vybírání daní z příjmů. Tato část byla do zákona o daních z příjmů zařazena až v roce 1995 a je upravena v §38g až 38s a týká se ustavení o postupu státních orgánů při správě daní.
- Ustanovení pro zmocněnce Ministerstva financí České republiky k různým opatřením. Tato část je upravena v § 39 až § 39a.
- Přechodná a závěrečná ustanovení, která jsou obsažena v §40 až §42 zákona o daních z příjmů.

Nedílnou součástí zákona o daních z příjmů jsou také přílohy, které se zabývají tříděním hmotného majetku do jednotlivých odpisových skupin dle doby odepisování majetku a dále zahrnují postup poplatníků daní při změně způsobu účtování⁹⁰.

Prováděcím předpisem k zákonu č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů je vyhláška Ministerstva financí České republiky č. 146/1993 Sb.⁹¹ a nařízení Vlády České republiky č. 238/1993 Sb.⁹² Oblasti, které jsou upraveny zákonem o daních z příjmů, dále doplňuje zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů⁹³ a také mezinárodní úmluvy a smlouvy České republiky o zamezení dvojího zdanění v oblasti daní z příjmů.

Za účelem zajištění jednotnosti uplatňování zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů zveřejňuje Ministerstvo financí České republiky pravidelně ve Finančním zpravodaji metodické pokyny pro uplatňování této daně. Jedná se o doporučení a názory, které vyjadřuje Ministerstvo financí k daňové problematice a má pro daňové poplatníky a daňové plátce sloužit jako k sjednocení výkladu a postupu při aplikaci některých ustanovení tohoto zákona.

Od přijetí zákona č. 586/1992 sb., o daních z příjmů došlo rovněž k jeho novelizaci. Nejvýznamnější novelou tohoto zákona byl zákon č. 545/2005 Sb., který změnil daňové sazby u fyzických osob ve smyslu jejich snížení a zvýšil výdajové

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Vyhláška č. 146/1993 Sb., ministerstva financí ze dne 29. dubna 1993, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů

⁹² Nařízení vlády č. 238/1993 Sb., kterým se pro účely zákona o daních z příjmů stanoví zařízení na výrobu biologicky rozložitelných látek

⁹³ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. *Business Center* [online] 2014.

paušály pro podnikající fyzické osoby. K dalším změnám se řadilo také snížení sazby daně v prvním a druhém pásmu a nahrazení vybraných nezdavitelných částí základu daně slevami na dani. Toto opatření mělo zajistit, aby každý poplatník uplatňoval slevy na dani, při splnění zákonem stanovených podmínek, dále aby uplatnil nominálně stejnou daňovou výhodu, bez ohledu na výši jeho příjmů, resp. výši nákladů daně pro výpočet daně z příjmů fyzických osob. Další důležitou novelou bylo přijetí zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kterým se změnil zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů s účinností k 1. lednu 2008. Touto novelou byla nově do daňové soustavy ČR zavedena ekologická daň.

3 ZPŮSOBY ZDAŇOVÁNÍ PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

V rámci této kapitoly jsou diskutovány možnosti zdaňování příjmů fyzických osob. V daňové praxi je možné se setkat s různými způsoby zdaňování příjmů fyzických osob v závislosti na tom, o jaký druh příjmů se jedná. Z toho důvodu je nezbytné ještě dříve, než bude přistoupeno k objasnění způsobů zdaňování příjmů fyzických osob, nejprve vymežit subjekty daně z příjmů fyzických osob a následně objasnit předmět daně z příjmů fyzických osob.

3.1 Subjekty daně z příjmů fyzických osob

V daňové teorii je možné rozlišit tyto subjekty daně:

- poplatníci daně, kteří jsou vymezeni v § 2 zákona o daních z příjmů, jako fyzické osoby, které mají na území ČR bydliště nebo se zde obvykle zdržují⁹⁴ a mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí⁹⁵.
- Plátce daně je vymezen v § 38c zákona o daních z příjmů jako osoba se sídlem či bydlištěm na území České republiky, která je povinna odvést správci daně daň nebo zálohu na daň, které jsou vybrány od poplatníků nebo poplatníkům srazeny z jejich příjmů⁹⁶.
- Správce daně je posledním daňovým subjektem. Jeho postavení je upraveno daňovým řádem, tj. zákonem č. 280/2009 Sb., který upravuje postup správců daní, práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob, které jim vznikají při správě daní. Správcem daně se podle tohoto zákona rozumí správní orgán nebo jiný státní orgán, kterému je zákonem svěřena působnost v oblasti správy daní, a to vést daňová řízení a jiná řízení podle daňového zákona, provádět vyhledávací činnost, kontrolovat plnění povinností osob zúčastněných na správě daní, vyzývat ke splnění povinnosti a zabezpečovat placení daní.

⁹⁴ Za obvyklé zdržování na území České republiky se označuje pobyt trvající alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce.

⁹⁵ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. *Business Center* [online] 2014.

⁹⁶ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2014: úplná znění platná k 1. 1. 2014, 2013, s. 55.*

3.2 Předmět daně

Předmětem daně se rozumí příjem fyzické osoby, který je upraven v §3 zákona o daních z příjmů. Podle tohoto zákona předmětem daně z příjmů fyzických osob může být⁹⁷:

- **příjem ze závislé činnosti a z funkčních požitků** (§ 6 zákona o daních z příjmů),
- **příjem ze samotné činnosti** (§ 7 zákona o daních z příjmů). Do konce roku 2013 se tyto příjmy označovaly jako příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti.
- **příjem z kapitálového majetku** (§ 8 zákona o daních z příjmů),
- **příjem z pronájmu** (§ 9 zákona o daních z příjmů),
- **ostatní příjmy** (§ 10 zákona o daních z příjmů).

Předmětem daně z příjmů fyzických osob **nejsou**:

- příjmy získané nabytím akcií nebo podílových listů podle zvláštního právního předpisu,
- úvěry a půjčky,
- příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů,
- příjmy plynoucí poplatníkovu v souvislosti s vypomáháním v domácnosti v zahraničí nebo v České republice,
- příjmy získané převodem majetku mezi osobami blízkými v souvislosti s předčasným ukončením zemědělské činnosti podnikatele,
- příjem hrazené zdravotní pojišťovnou v souvislosti s překročením limitu regulačním poplatků a doplatků na léčiva nebo potraviny apod.

⁹⁷ MACHÁČEK, Ivan. *Daň z příjmů fyzických osob 2010: praktická pomůcka k daňové optimalizaci*, 2010, s. 7

3.3 Možnosti zdaňování příjmů fyzických osob

Poplatníkům daně z příjmů fyzických osob zákon o daních z příjmů nabízí několik možností (způsobů), jak zdaňovat nabyté příjmy. Volba způsobu zdanění je v mnoha případech odvozená o druhu příjmů, tzn., zda se jedná o příjem ze závislé činnosti, nebo o příjem z podnikání či o nahodilý příjem.

3.3.1 Možnosti zdaňování příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků

Zákon o daních z příjmů stanovuje, že příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků mohou být zdaňovány dvěma způsoby, a to⁹⁸:

- výběrem daně zvláštní sazbou daně ze samostatného základu daně tzv. srážkou,
- výběrem daně pomocí zálohy na daň.

Daň vybíraná srážkovou daní se vybírá z příjmů vymezených v §6 odst. 4 zákona o daních z příjmů zvláštní sazbou daně ze **samostatného základu daně** podle §36 zákona o daních z příjmů ve výši 15 %. Zvláštní daňovou sazbou se zdaňují příjmy zúčtované nebo vyplacené zaměstnavatelem na základě **dohody o provedení práce**, přičemž úhrnná výše u jednoho zaměstnavatele (plátce daně) nepřesáhla v jednom kalendářním měsíci částku 10 tisíc Kč. Zvláštní daňovou sazbou je v daňové praxi možné postihnout také příjmy ze závislé činnosti v případě, že poplatník nepodepsal u zaměstnavatele prohlášení k dani podle §38k odst. 4 nebo 5 zákona o daních z příjmů, a to ani zpětně po skončení zdaňovacího období.

Druhým způsobem zdaňování příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků je **záloha na daň**. V tomto ohledu plátce daně srazí zálohu na daň z příjmů fyzických osob, přičemž zálohu na daň sníží o částky, které jsou od daně osvobozeny, a zároveň je zvýší o částku odpovídající povinnému zdravotnímu a sociálnímu pojištění. Záloha se vypočítá ze základu pro výpočet zálohy zaokrouhlené v souladu s §38h odst. 2 zákona o daních z příjmů. Záloha na daň se v daňové praxi nejčastěji srazí v případě platů či mezd, jejichž právní základ vychází z pracovní smlouvy, manažerské smlouvy apod. Sražené zálohy následně plátce daně odvádí místně příslušnému správci daně. Následně po skončení zdaňovacího období je plátce daně povinen provést roční zúčtování záloh daně za své daňové poplatníky přičemž při tomto zúčtování zohlední další náležitosti,

⁹⁸ VYBÍHAL, Václav a kol. *Mzdové účetnictví 2014: praktický průvodce*, 2013, s. 289.

jako jsou daňové zvýhodnění, nezdanitelné části základu daně, slevy na dani, pokud má na ně poplatník nárok⁹⁹.

3.3.2 Možnosti zdaňování příjmů ze samostatné činnosti

Příjmy ze samostatné činnosti jsou jednak upraveny v § 7 odst. 1 zákona o daních příjmů, mezi něž se řadí příjem ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjem ze živnostenského podnikání, příjem z jiného podnikání, podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku. Dále jsou tyto příjmy upraveny v §7 odst. 2 zákona o daních z příjmů, kde se vedle výše uvedených příjmů řadí také příjmy z výkonu nezávislého povolání, příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku, příjem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv apod.

U příjmů ze samostatné činnosti v praxi existují **tři způsoby zdaňování těchto příjmů**. Konkrétní způsob zdaňování je pak odvozen od mechanismu tvorby dílčího základu daně podle § 7 zákona o daních z příjmů. V tomto ohledu je tak možné rozlišit tyto druhy tvorby dílčích základů daně, a to¹⁰⁰:

- zdanitelné příjmy se sníží o tzv. **paušální výdaje**, tzn. výdaje stanovené procentem z příjmů,
- zdanitelné příjmy se sníží o skutečně vynaložené daňově uznatelné výdaje,
- výsledek hospodaření plynoucí z podvojného účetnictví se upraví na základ daně (v tomto ohledu se jedná o fyzickou osobu vedoucí účetnictví).

Výsledná hodnota rozdílu mezi příjmy a výdaji tvoří dílčí základ daně, který se sčítá s dílčími základy daně podle § 7 až § 10 zákona o daních z příjmů a společně tvoří tzv. souhrn dílčích základů daně, který vstupuje již do určení základu daně z příjmů fyzických osob.

. Pro úplnost je vhodné také doplnit, že zákon o daních příjmů zná i daň stanovenou paušální částkou. Tato problematika je upravena v § 7a zákona o daních z příjmů, avšak v daňové praxi se využívá pouze minimálně.

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ PILÁTOVÁ, Jana a kol. *Daňová evidence 2014: komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ*, 2014, s. 23.

3.3.3 Možnosti zdaňování příjmů z kapitálového majetku

Předmětem daně fyzických osob mohou být také příjmy plynoucí z kapitálového majetku, které jsou vymezeny v §8 odst. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Za kapitálové příjmy je možné označit všechny příjmy, které plynou fyzickým osobám z umístění peněžních prostředků, případně jiného majetku fyzické osoby v rámci podnikání, do bank, spořitelen, ale i mezi občany, a to v jakékoliv formě (nákup cenných papírů, vklad do podnikání, půjčky, úsporné vklady, rentové pojištění apod.). Důležitými kritériem při posuzování příjmů z kapitálového majetku je okolnost, zda se jedná o příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky nebo ze zdrojů v zahraničí.

Pro převážnou část příjmů, které plynou ze zdrojů na území České republiky, platí, že jsou zdaňovány **zvláštní sazbou**, kterou je povinen srazit a odvést plátce daně místně příslušnému správci daně podle § 36 zákona o daních z příjmů. Tyto příjmy se pak do daňového přiznání neuvádějí s výjimkou takových příjmů, které nepodléhají srážkové daní, tj.¹⁰¹:

- úroky a jiné výnosy z poskytování úvěrů a půjček, úroky z prodlení, poplatky z prodlení, úroky z práva na dorovnání apod.,
- úrokové a jiné výnosy z držby směnek,
- příjmy z prodeje předkupního práva na cenné papíry.

Pro výše uvedené příjmy nelze uplatnit žádné výdaje, a tak tyto příjmy tvoří přímo dílčí základ daně v daňovém přiznání, kromě příjmů z prodeje předkupního práva, kde je možné za výdaj uznat pořizovací cenu předkupního práva. Povinnost zahrnout příjmy z kapitálového majetku do daňového přiznání vzniká také poplatníkům, kteří mají takovéto příjmy ze zdrojů ze zahraničí¹⁰².

3.3.4 Možnosti zdaňování příjmů z pronájmu

Právní úprava zdanění příjmů z pronájmů vyhází z § 9 zákona o daních z příjmů, kde se uvádí, že se jedná o příjmy, které plynou z přenechání movité či nemovité věci k užívání jiné osobě, která není majitelem či vlastníkem dané věci. Mechanismus

¹⁰¹ PRUDKÝ, Pavel, LOŠTÁK, Milan. *Jak vyplnit daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2013*, 2013, s. 62-63.

¹⁰² Tamtéž

zdaňování těchto příjmů vychází z volby tvorby dílčího základu daně poplatníkem, a to¹⁰³:

- zdanitelné příjmy se sníží o tzv. **paušální výdaje**, tzn. výdaje stanovené procentem z příjmů,
- zdanitelné příjmy se sníží o skutečně vynaložené daňově uznatelné výdaje,
- výsledek hospodaření plynoucí z podvojného účetnictví se upraví na základ daně (v tomto ohledu se jedná o fyzickou osobu vedoucí účetnictví).

Výsledná hodnota rozdílu mezi příjmy a výdaji tvoří dílčí základ daně, který se sčítá s dílčími základy daně podle § 7 až § 10 zákona o daních z příjmů a společně tvoří tzv. souhrn dílčích základů daně, který vstupuje již do určení základu daně z příjmů fyzických osob.

3.3.5 Možnosti zdaňování příjmů z ostatní činnosti

Ostatní příjmy jsou upraveny v §10 zákona o daních z příjmů, který je vymezuje jako příjmy, které není možné zařadit pod ustanovení vymezující jednotlivé druhy příjmů v §6 až §9 zákona. V tomto smyslu se jedná např. o příjmy z příležitostných činností, o příjmy plynoucí z převodu vlastních nemovitostí, bytů nebo nebytových prostor nebo spoluvlastnického podílu, příjmy ze zděděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví včetně autorských práv, příjmy jako výživné, důchody, příjmy jako podíl společníka apod.¹⁰⁴ Obdobně jako u příjmů z pronájmu vychází způsob zdaňování těchto příjmů z výběru varianty, podle které bude poplatník tvořit dílčí základ daně, tj.¹⁰⁵:

- zdanitelné příjmy se sníží o tzv. **paušální výdaje**, tzn. výdaje stanovené procentem z příjmů,
- zdanitelné příjmy se sníží o skutečně vynaložené daňově uznatelné výdaje,
- výsledek hospodaření plynoucí z podvojného účetnictví se upraví na základ daně (v tomto ohledu se jedná o fyzickou osobu vedoucí účetnictví).

¹⁰³ PILÁTOVÁ, Jana a kol. *Daňová evidence 2014: komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ*, 2014, s. 23.

¹⁰⁴ PRUDKÝ, Pavel, LOŠTÁK, Milan. *Jak vyplnit daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2013*, 2013, s. 66-67.

¹⁰⁵ PILÁTOVÁ, Jana a kol., *Daňová evidence 2014: komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ*, s. 23.

Výsledná hodnota rozdílu mezi příjmy a výdaji tvoří dílčí základ daně, který se sčítá s dílčími základy daně podle § 7 až § 10 zákona o daních z příjmů a společně tvoří tzv. souhrn dílčích základů daně, který vstupuje již do určení základu daně z příjmů fyzických osob.

4 PROGRESIVNÍ VERSUS LINEÁRNÍ SAZBY DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB A MĚŘENÍ DAŇOVÉ PROGRESIVITY

V rámci této kapitoly se pozornost zaměřuje na objasnění rozdílů mezi progresivní a lineární sazbou daně z příjmů fyzických osob, včetně stanovení výhodnosti a nevýhodnosti daných typů daňových sazeb. Následně se pak pozornost zaměřuje na měření daňové progresivity včetně představení stěžejních ukazatelů daňové progresivity.

Obecně je možné daňovou sazbu chápat jako podíl daně připadající na daňový základ. Sazba daně necharakterizuje daňové zatížení ani tuto míru při různých daňových základech, ale pouze stanovuje podíl daně na daném daňovém základě¹⁰⁶.

4.1 Progresivní sazba daně z příjmů fyzických osob

Progresivní sazba daně je v praxi konstruována tak, že s růstem peněžních prostředků (důchodu) roste i daňová sazba¹⁰⁷. Pojem progresivní tak popisuje distribuční účinek této daně na příjmy nebo výdaje způsobený skutečností, že hodnota daňové sazby se mění od nejnižšího až po nejvyšší, přičemž průměrná sazba daně je nižší než mezní sazba daně. V souladu s daňovou teorií může být progresivní daň stanovena pomocí vzorce nebo pomocí daňových pásem. Daňové pásmo představuje ohraničený interval, ve kterém se příjmy zdaňují stejnou sazbou. V daňové praxi je možné obvykle najít dvě verze progresivní daňové sazby, a to tzv. stupňovitou progresi, tzn., na celý základ daně se aplikuje sazba z pásma, nebo pomocí klouzavé progresi, kdy je daňový základ postupně ve všech pásmech zdaňován příslušnými sazbami.

Z historického hlediska vývoje společnosti se začala progresivní daňová sazba uplatňovat po 1. světové válce v důsledku růstu vládních výdajů v oblasti sociálního zabezpečení a také z důvodu úhrad válečných nákladů. Pro toto období bylo dále charakteristické, že panoval všeobecný názor, že relativně vyšší zdanění vyšších příjmů

¹⁰⁶ PELC, Vladimír, PELECH, Petr. *Daně z příjmů s komentářem 2014*, 2013, s. 324.

¹⁰⁷ JUREČKA, Václav a kol., *Makroekonomie*, 2010, s. 190.

je správnější, neboť se nesníží sociální status plátce daně¹⁰⁸. Progresivní daň byla také ztotožňována s vyšším stupněm spravedlnosti, neboť lidé bohatší (s vyššími příjmy) platili vyšší daně, než lidé s příjmy nižšími¹⁰⁹.

Progresivní zdanění příjmů fyzických osob stanovené daňovým pásmem se právě z důvodů převažujícího názoru o jeho efektivnosti a spravedlnosti, uplatňovalo dlouhou dobu také v podmínkách ČR. Do roku 1999 aplikovala daňová soustava ČR celkem pět daňových pásem, přičemž nejvyšší z nich byla 40 % sazba. Následně došlo k snížení počtu daňových pásem na čtyři a snížily se také uplatňované daňové sazby pro jednotlivá daňová pásma. Následující tab. 4.1 dokumentuje jednotlivá daňová pásma uplatňovaná v ČR v roce 2007.

Tabulka 4.1: Uplatňované progresivní daňové sazby podle daňových pásem v ČR v roce 2007

Daňové pásmo	Daňová sazba
Základ daně do 121 200 Kč ročně	12 % ze základu daně
Základ daně do 200 118 Kč ročně	19 % ze základu daně
Základ daně do 331 000 Kč ročně	25 % ze základu daně
Základ daně nad 331 000 Kč ročně	32 % ze základu daně

Zdroj: Marková¹¹⁰, vlastní úprava

Pokud jde o hlavní argumenty, které hovoří ve **prospěch** progresivního zdanění příjmů, pak je možné jmenovat především tyto¹¹¹:

- Ekonomická i politická realita vytváří v tržních ekonomikách přirozené podmínky pro prohlubování nerovnosti v distribuci příjmů a majetku mezi jednotlivými obyvateli. Jedná se tak o jakýsi přirozený vývoj společnosti, ve kterém dochází k postupnému oslabování střední třídy. Progresivní zdanění

¹⁰⁸ BLECHOVÁ, Beáta. Progresivní nebo „rovná“ daň – ekonomické i politické dilema. *Politická ekonomie*, 2012, s. 649

¹⁰⁹ ŠIROKÝ, Jan, *Daňová teorie: s praktickou aplikací*, 2008, s. 128-129.

¹¹⁰ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony: Úplné znění platná k 1. 1. 2007*, 2006, s. 5

¹¹¹ BLECHOVÁ, Beáta. Progresivní nebo „rovná“ daň – ekonomické i politické dilema. *Politická ekonomie*, 2012, s. 651-652

naproti tomu umožňuje zmírňovat intenzitu vzestupu nerovnosti ve společnosti a zlepšovat ekonomické příležitosti pro nižší a střední třídu.

- Progresivní zdanění staví na myšlence tzv. vertikální spravedlnosti. Vertikální spravedlnost znamená, že lidé s vyššími příjmy mají možnost ve srovnání s lidmi, kteří mají nízké příjmy využít vyšší procento těchto příjmů ke zdanění, čímž bude docházet k pozitivní redistribuci bohatství ve společnosti.
- Vzhledem k tomu, že mezní sklon ke spotřebě vykazuje tendenci k poklesu při růstu úrovně příjmů, je často argumentováno, že poptávka může být stimulována snížením daňové zátěže u nižších příjmů a jejím zvýšením u vyšších příjmů.
- Progresivní daň dále vyrovnává působení dalších daní v celkové struktuře daní, především pak spotřební daně, které mají největší dopad na chudou část populace, neboť jakékoliv zvýšení spotřebních daní se dotkne daleko silněji chudšího obyvatelstva než bohatšího.
- Uplatnění progresivních daní také zvyšuje zájem o zachování kvality veřejných služeb, které jsou financovány právě z těchto daní.
- Progresivní daně mohou působit také jako určitá brzda bránící přehřátí ekonomiky nebo naopak jako stimul zmiřující recesi, neboť v období recese získávají obecně pracující nižší mzdu a díky progresivnímu zdanění spadají do nižších daňových pásem.

Vedle těchto pozitivních názorů existují také **negativní argumenty**, které hovoří v neprospěch progresivní sazby daně. Mezi takovéto argumenty se řadí¹¹²:

- Progresivní zdanění má demotivační účinek jak na strukturu příjmů vysoce příjmového obyvatelstva, tak nízko příjmového obyvatelstva, neboť panuje názor, že vyšší příjmy si přivlastní stát ve formě daní,
- Progresivní zdanění zvyšuje riziko daňových úniků a rozvoj stínové ekonomiky. Toto tvrzení se opírá především o názory A. Laffera, který vytvořil tzv. Lafferovu křivku, která ukazuje, že s růstem daňové zátěže se snižují daňové příjmy státu.

¹¹² Tamtéž, s. 652-653

- Progresivní daně porušují princip rovnosti, neboť např. lidé s nejvyššími příjmy, kteří platí přibližně polovinu daní, nemají vyšší hlasovací váhu.
- Progresivní zdanění může vést k odlivu kapitálu, a to jak fyzického kapitálu (investic) tak také lidského kapitálu.

4.2 Lineární sazba daně z příjmů fyzických osob

Lineární daň byla dle Širokého¹¹³ navržena počátkem 80. let minulého století americkými ekonomy, a to Robertem Hallem a Alvinem Rabushkou. V jejich pojetí představuje lineární daň jednotnou daňovou sazbu, která se se změnou příjmů nemění. Daňová sazba je tedy rovná, a proto se tento typ zdanění označuje jako rovná daň neboli proporcionální daň. Proporcionalita distribučního efektu na příjmy nebo výdaje u tohoto daňového systému pak způsobuje, že mezní sazba daně se rovná průměrné daňové sazbě. Princip daňové proporcionality může být aplikován na jednotlivé daně nebo daňový systém jako celek.

Koncept lineární daně získal na své popularitě především na počátku 21. století, v souvislosti s jeho jednoduchostí a především postupujícím názorem o jeho spravedlnosti. Do současnosti vykrytalizovalo několik modifikací lineární daně. Tyto modifikace souvisí především se zaváděním tzv. institutu nezdanitelného minima nebo slevy na dani, což má za následek, že daň není pro všechny poplatníky stejná, neboť daň je výhodnější pro ty, kteří splňují podmínky pro uplatnění nezdanitelného minima či slevy na dani. Z toho důvodu může být označení lineární neboli rovná daň zavádějící¹¹⁴.

O výše uvedené popularitě zavádění lineární daně svědčí také fakt, že v podmínkách České republiky byla lineární sazba daně z příjmů fyzických osob zavedena od 1. ledna 2008, kdy došlo daňovou reformou k upuštění od progresivního zdanění směrem k zavedení lineární sazby daně ve výši 15 %. Někteří autoři, např. Koukal, Neckář¹¹⁵, Pelc, Pelech¹¹⁶, stanovují, že ve skutečnosti činí lineární daň v podmínkách České republiky 20 %, neboť u příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků se počítá daň z tzv. superhrubé mzdy, tzn. z hrubé mzdy navýšené o platby

¹¹³ ŠIROKÝ, Jan, *Daňová teorie: s praktickou aplikací*, 2008, s. 132

¹¹⁴ Tamtéž

¹¹⁵ KOUKAL, Pavel, NECKÁR, Jan, *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*, 2011, s. 70.

¹¹⁶ PELC, Vladimír, PELECH, Petr. *Daně z příjmů s komentářem 2014*, 2013, s. 24

pojistného placeného zaměstnavatelem v souvislosti s vypláceným příjmem za svého zaměstnance.

Pokud jde o pozitiva spojená se zavedením a uplatňováním lineární sazby daně z příjmů fyzických osob, pak se k hlavním argumentům ve **prospěch** této daňové sazby uvádí¹¹⁷:

- Lineární daň zvyšuje motivaci k práci i k podnikání a tím podporuje i růst zaměstnanosti a hrubého domácího produktu.
- Lineární daň je jednoduchá a transparentní, neboť je spojena s jasnými daňovými pravidly a umožňuje snadné sledování plateb daně.
- Lineární daně snižují odliv fyzického i lidského kapitálu a mohou přispět také ke snížení outsourcingu činností souvisejících se zpracováním daňových přiznání a výběru daní.
- Jednodušší systém je snadněji pochopitelný pro daňové poplatníky, čímž snižuje jejich časové i administrativní náklady spojené se správou a dodržováním daňových předpisů.
- Zavedení lineární daně z příjmů snižuje mezní daňovou sazbu, což v konečném důsledku pozitivně působí na Lafferův efekt, tzn. pokles daňového zatížení se projeví růstem daňových výnosů.
- Lineární daň je ke všem daňovým subjektům neutrální a podporuje efekt rovnosti.

Pokud jde o hlavní argumenty v **neprospěch** rovné daně, pak odpůrci tohoto systému uvádí¹¹⁸:

- Lineární daň není neutrální z hlediska přerozdělovacího, neboť lineární daň oslabuje přerozdělovací efekt a podporuje nárůst nerovnosti mezi obyvatelstvem, neboť snižuje daňové zatížení u poplatků s vysokými příjmy a zvyšuje daňové zatížení naopak u poplatníků s nízkými příjmy,

¹¹⁷ BLECHOVÁ, Beáta. Progresivní nebo „rovná“ daň – ekonomické i politické dilemma. *Politická ekonomie*, 2012, s. 659-660

¹¹⁸ Tamtéž, s. 660-661

- Lineární daň prohlubuje sociální polarizaci společnosti a rozvírá tzv. příjmové nůžky mezi bohatými a chudými.
- Lineární daň oslabuje možnosti kvalitně a efektivně financovat veřejné statky, které jsou z výběru daní hrazeny.

4.3 Daňová progresivita a způsoby jejího měření

Je všeobecně uznáváno, že samotná právní úprava daní vypovídá poměrně málo o tom, jakou část osobních důchodů odevzdají daňoví poplatníci státu. Nalezení odpovědi na tuto otázku přináší daňová progresivita, která pomocí hodnot hrubého důchodu a jemu odpovídající daňové povinnosti poplatníka určuje **progresivitu osobní důchodové daně**. Jak vhodně stanovuje Široký, Maková¹¹⁹, zatímco míra zatížení vypovídá o tom, jakou část příjmů zaplatí daňový poplatník na dani, míra progresivity stanovuje míru rozdílnosti daňové zátěže jednotlivých poplatníků podle výše jejich příjmů. Obecně pak platí, že daň je progresivní, pokud s růstem hrubého důchodu dochází k růstu průměrné daňové sazby. Na tomto místě je nutné poznamenat, že v praxi nemusí nutně platit, že pokud je v dané zemi stanovena lineární daň k zdanění důchodů, nutně to nemusí znamenat, že daňový systém není progresivní (viz další kapitola). V daňové teorii prozatím nedošlo k ustanovení všeobecně uznávaných ukazatelů, které by měly být brány v potaz při měření daňové progresivity. Do současnosti je tak způsob měření progresivity předmětem mnoho diskuzí a je možné předpokládat, že do budoucna vzniknou nové přístupy k měření progresivity. V praxi je možné se setkat s tzv. **lokální (intervalovou, bodovou) progresivitou nebo globální progresivitou**. Pokud jde o lokální ukazatele daňové progresivity, pak je daňová progresivita měřena jako změna daňové sazby v jednom bodě nebo mezi dvěma zvolenými body na stupni příjmů. Lokální progresivita pak může být měřena jako¹²⁰:

- **progresivita průměrné sazby**, která se vypočítá jako poměr průměrné sazby ke změně příjmů, viz vzorec (4.1).

¹¹⁹ ŠIROKÝ, J., MAKOVÁ, K. Změny v daňové progresivitě u daně z příjmů fyzických osob zaměstnanců v České republice v letech 1993-2008 [online] 2008

¹²⁰ ŠIROKÝ, J. a kol. *Daňová teorie: s praktickou částí*, 2008, s. 129

$$\frac{T_1/Y_1 - T_0/Y_0}{Y_1 - Y_0}$$

(4.1)

- **progresivita daňové povinnosti**, která se vypočítá jako elasticita daňové povinnosti vzhledem k příjmu před zdaněním, viz vzorec (4.2)

$$\frac{T_1 - T_0}{T_0} \cdot \frac{Y_0}{Y_1 - Y_0} \quad (4.2)$$

- **progresivita příjmu po zdanění**, která se vypočítá jako elasticita příjmu po zdanění vzhledem k příjmu před zdaněním, viz vzorec (4.3),

$$(4.3) \quad \frac{(Y_1 - T_1) - (Y_0 - T_0)}{Y_0 - T_0} \cdot \frac{Y_0}{Y_1 - Y_0}$$

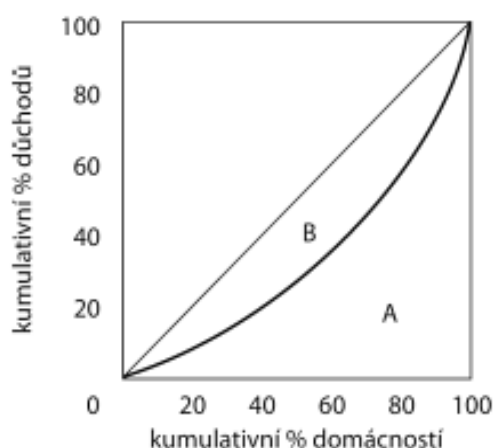
,kde Y představuje příjem před zdaněním a T je vypočtená daňová povinnost. K výpočtu daňové progresivity je pak možné využít kteréhokoliv z výše uvedených ukazatelů, nicméně u každého se bude stupeň progresive lišit v závislosti na konstrukci ukazatele. Následující tab. 4.2 ilustruje přehled hodnot, kterých mohou jednotlivé ukazatele lokální progresivity nabývat.

Tab. 4.2: Interpretace jednotlivých ukazatelů intervalové daňové progresivity

Charakter daně	Progresivita průměrné sazby	Progresivita daňové povinnosti	Progresivita příjmů po zdanění
Lineární daň	0	1	1
Progresivní daň	>0	>1	<1
Regresivní daň	<0	<1	>1

Zdroj: Široký a kol.¹²¹, vlastní úprava

Pokud jde o **globální ukazatele daňové progresivity**, pak v tomto směru např. Ratmanová¹²² stanovuje, že se jedná o nejvyužívanější způsoby měření daňové progresivity. Tento způsob je založen na Lorenzově metodě analýzy příjmového rozložení daňových poplatků, kdy Lorenzova křivka je definována jako vztah mezi kumulativním procentním podílem domácnosti a kumulativním podílem získaného příjmu. Následující obr. 4.1 ilustruje Lorenzovu křivku.



Obr. 4.1: Lorenzova křivka

Zdroj: Riegel¹²³

V obr. 4.1 je úhlopříčkou znázorněna tzv. **ideální Lorenzova křivka (linie absolutní rovnosti)**, která stanovuje, že míra zdanění je přímo úměrná výši příjmů. Křivka vedle úhlopříčky pak představuje tzv. **reálnou Lorenzovu křivku**, která ukazuje skutečnou míru zdanění. Doplňujícím ukazatelem globální progresivity je **Giniho koeficient**, který

¹²¹ Tamtéž, s. 130

¹²² RATMANOVÁ, I., Aplikace indexu daňové progresivity v podmínkách České republiky [online], 2007

¹²³ RIEGEL, K. *Ekonomická psychologie*, 2007, s. 103.

měří nerovnost v rozdělení národního důchodu. Giniho koeficient se vypočítá jako poměr plochy mezi reálnou Lorenzovou křivkou a ideální Lorenzovou křivkou (linií absolutní rovnosti), tj. poměr plochy B a celkové plochy pod linií rovnosti (plocha A a B) v obr. 4.1, viz vzorec (4.4)¹²⁴.

$$G = \frac{B}{A+B}; \quad G \in (0;1) \quad (4.4)$$

Velikost Giniho koeficientu může nabývat hodnot z intervalu (0; 1), přičemž čím větší je stupeň nerovností, tím blíže je hodnota Giniho koeficientu jedné a opačně, při rovnoměrnějším rozdělení důchodu se hodnota koeficientu blíží nule.

¹²⁴ JUREČKA, V. *Mikroekonomie*, 2013, s. 316

5 ANALÝZA PROGRESIVITY DŮCHODOVÉ DANĚ V PODMÍNKÁCH ČESKÉ REPUBLIKY

V rámci této kapitoly je pozornost zaměřena na analýzu progresivity důchodové daně v podmínkách ČR. Na tomto místě je nutné znovu poznamenat, že od 1. ledna 2008 se v podmínkách ČR uplatňuje **lineární daň z příjmů fyzických osob ve výši 15 %**. Před rokem 2008 fungovalo v podmínkách ČR **progresivní zdanění příjmů fyzických osob**, přičemž progresivní daň se stanovala pomocí tzv. daňových pásem. Záměrem této kapitoly je tak analyzovat progresivitu lineární daně z příjmů fyzických osob v podmínkách ČR, a to pomocí vybraných ukazatelů daňové progresivity.

Pro určení daňové progresivity je nutné si stanovit hypotetické příklady, které jsou demonstrovány na dvou smyšlených daňových poplatnících, kteří mají mezi sebou rozdílné hrubé příjmy. Tyto hrubé příjmy budou následně zdaněny lineární daní ve výši 15 % (současně platná sazba daně z příjmů fyzických osob). Vzhledem k tomu, že v praxi nemusí platit, že pokud se v dané zemi uplatňuje lineární daň k zdanění důchodů, že daňový systém není progresivní. Vysvětlení spočívá především v tom, že pokud jsou zákonem definovány způsoby daňové optimalizace, které jsou vázány ke splnění určitých podmínek, pak může být daňový systém progresivnější k těm, kteří podmínky nesplňují pro uplatnění daňové optimalizace ve srovnání s těmi poplatníky, které dané podmínky splňují.

5.1 Progresivita důchodové daně v podmínkách ČR měřená pomocí ukazatelů lokální progresivity

V rámci této podkapitoly je pozornost zaměřena na určení úrovně daňové progresivity lineární daně, která v současnosti při zdaňování příjmů fyzických osob činí 15 %. Progresivita lineární sazby daně je analyzována pomocí ukazatelů lokální progresivity, které byly podrobněji představeny v podkapitole 4.3. Pro určení výše jednotlivých druhů lokální daňové progresivity jsou stanoveny tyto fiktivní příklady příjmů dvou daňových poplatníků, tj.:

- **první daňový poplatník** má hrubý měsíční příjem ve výši 10 000 Kč,
- **druhý daňový poplatník** má hrubý měsíční příjem ve výši 85 000 Kč.

Nejprve pro jednoduchost je abstrahováno od jakýchkoli daňových úlev a možností daňové optimalizace. Vzhledem k tomu, že příjmy prvního daňového poplatníka (Y_0) činí **10 000 Kč**, pak při lineární dani ve výši 15 % bude výsledná daň činit **$T_0 = 1 500$ Kč**. V případě druhého daňového poplatníka činí jeho hrubé příjmy (Y_1) 85 000 Kč, z toho důvodu při lineární dani ve výši 15 %, bude výsledná daň činit **$T_1 = 12 750$ Kč**.

Pokud jde o jednotlivé ukazatele **lokální daňové progresivity důchodové daně**, pak podle vzorce (4.1), (4.2) a (4.3) jsou vypočítány jednotlivé ukazatele lokální progresivity. Pokud jde o **progresivitu průměrné sazby**, pak rovnice (5.1) dokumentuje výsledek progresivity průměrné sazby v případě lineární daňové sazby ve výši 15 % u daných dvou daňových poplatníků.

$$\frac{T_1/Y_1 - T_0/Y_0}{Y_1 - Y_0} = \frac{12750/85000 - 1500/10000}{85000 - 10000} = \frac{0,15 - 0,15}{75000} = 0$$

(5.1)

V případě **progresivity daňové povinnosti**, ilustruje výsledek výpočtu rovnice (5.2).

$$\frac{T_1 - T_0}{T_0} \cdot \frac{Y_0}{Y_1 - Y_0} = \frac{12750 - 1500}{1500} \cdot \frac{10000}{85000 - 10000} = 7,5 \cdot 0,13333333 = 0,9999997 = 1$$

(5.2)

Pokud jde o **progresivitu příjmu po zdanění**, pak výsledek výpočtu dokumentuje rovnice (5.3).

$$\frac{(Y_1 - T_1) - (Y_0 - T_0)}{Y_0 - T_0} \cdot \frac{Y_0}{Y_1 - Y_0} = \frac{(85000 - 12750) - (10000 - 1500)}{10000 - 1500} \cdot \frac{10000}{85000 - 10000} = 7,5 \cdot 0,1333 = 0,9997 = 1$$

(5.3)

Výsledky rovnic (5.1), (5.2) a (5.3) ukazují, že daňová progresivity vypočítaná pomocí ukazatelů lokální progresivity je v souladu s tab. 4.2, tzn., ve všech případech **vyšla progresivita důchodové daně jako lineární, tzn., s růstem důchodu se daň nemění**.

V předchozích případech bylo předpokládáno, že neexistují žádné daňové úlevy ani možnosti optimalizace daní. Nyní je přistoupeno k tomu, že jsou zohledněny **rozdílné rodinné parametry fiktivních dvou daňových poplatníků spočívající v zohlednění vyživovaných dětí**. V případě prvního poplatníka se předpokládá, že jeho hrubé příjmy jsou zachovány a dále, že s ním ve společné domácnosti žijí **tři děti, které vyživuje**. Pokud jde o druhého daňového poplatníka, pak jeho hrubé měsíční příjmy rovněž zůstávají zachovány, avšak ve společné domácnosti s ním žije pouze **jedno dítě**. Pro úvahy dalších výpočtů je vzata v potaz opět současně uplatňovaná **lineární sazba daně ve výši 15 %**. Následující tab. 5.1 pak ukazuje výsledky finální daně při zohlednění současné výše daňových slev na vyživované dítě¹²⁵.

Tab. 5.1: Výše daně při zohlednění možnosti uplatnit daňový bonus na vyživované dítě

	Výše daně v případě lineární sazby 15 %	Sleva na dítě	Výše daně při zohlednění slevy na dítě
1. daňový poplatník (hrubý měsíční příjem 10 000 Kč)	1 500 Kč	3 x 1 117 = 3 351 Kč	- 1 851 Kč
2. daňový poplatník (hrubý měsíční příjem 85 000 Kč)	12 750 Kč	1 x 1 117 = 1 117 Kč	+ 11 633 Kč

Zdroj: vlastní výpočty

Tab. 5.1 ukazuje, že v případě prvního daňového poplatníka vyšla výsledná daňová povinnost záporně, tzn., daňový poplatník nezaplatí žádnou daň a ještě obdrží daňový bonus ve výši 1 851 Kč. Pokud jde o druhého daňového poplatníka, pak si tento poplatník mohl uplatnit daňovou úlevu pouze na 1 dítě, tudíž výsledná úprava daně činí 11 633 Kč, které musí ze svého důchodu odvést. Nové hodnoty daní (upravené o daňové úlevy na vyživované dítě) jsou následně dosazeny do vzorců (4.1), (4.2) a (4.3). Následující rovnice (5.4) dokumentuje výsledek ukazatele **progresivity průměrné sazby**, kdy v potaz jsou brány výsledné hodnoty daně uvedené v tab. 5.1.

¹²⁵ V současnosti činí daňová sleva (daňový bonus) na jedno vyživované dítě 13 404 Kč ročně, tj. 1 117 Kč měsíčně.

$$\frac{T_1/Y_1 - T_0/Y_0}{Y_1 - Y_0} = \frac{11633/85000 - (-1851)/(10000)}{85000 - 10000} = \frac{0,3219588}{75000} = 0,0042$$

(5.4)

Výsledek uvedený v rovnici (5.4) ukazuje, že zohlednění daňových slev na vyživované dítě mělo za následek, že hodnota ukazatele progresivity průměrné sazby je větší jak nula, tzn., ukazuje na to, že důchodová daň není **lineární, ale ve skutečnosti je progresivní**, neboť zvýhodňuje ty daňové poplatníky, kteří mají děti a mohou si uplatnit daňovou úlevu na dítě.

Pokud jde o výsledky výpočtu **ukazatele daňové povinnosti**, pak rovnice (5.5) dokumentuje jeho výsledek.

$$\frac{T_1 - T_0}{T_0} \cdot \frac{Y_0}{Y_1 - Y_0} = \frac{11633 + 1851}{-1851} \cdot \frac{10000}{85000 - 10000} = -7,2847 \cdot 0,13333333 = -0,971$$

(5.5)

Také výsledek uvedený v rovnici (5.5) ukazuje, že hodnota ukazatele daňové povinnosti činí -0,97, tzn. ani v tomto případě nebyla potvrzena lineární progresivita důchodové daně. Pokud jde o **ukazatele progresivity příjmu po zdanění**, pak rovnice (5.6) demonstruje jeho výsledek.

$$\frac{(Y_1 - T_1) - (Y_0 - T_0)}{Y_0 - T_0} \cdot \frac{Y_0}{Y_1 - Y_0} = \frac{(85000 - 11633) - (10000 + 1851)}{10000 + 1851} \cdot \frac{10000}{85000 - 10000} = 5,19 \cdot 0,1333 = 0,69$$

(5.6)

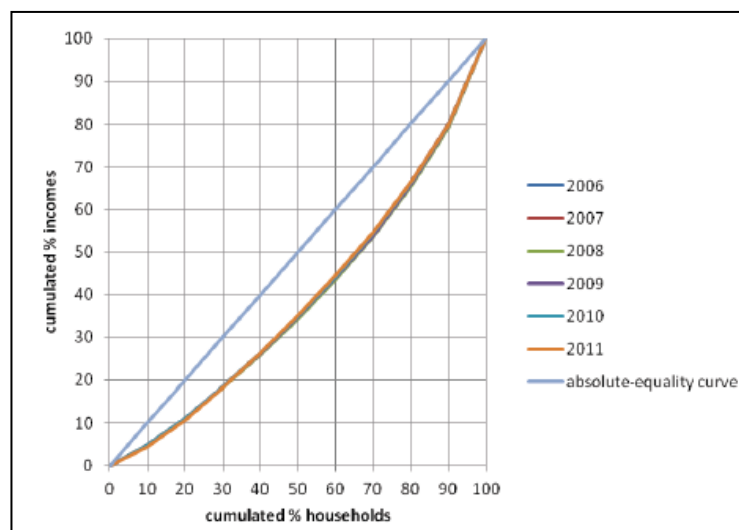
Výsledky výpočtů jednotlivých ukazatelů ilustrované rovnicemi (5.4), (5.5) a (5.6) ukazují, že výsledky daných výpočtů nekorespondují s hodnotami zaznamenanými v tab. 4.2, tj. že důchodová daň se nechovala jako **lineární**. Na tomto místě např. Široký, Maková stanovují, že při existenci daňových úlev, ať už v podobě různých slev

na dítě či při existenci odečitatelných položek či nezdanitelných částí se **lineární daň stává daní progresivní**¹²⁶.

5.2 Progresivita důchodové daně v podmínkách ČR měřená pomocí ukazatelů globální progresivity

V rámci této poslední podkapitoly je pozornost zaměřena na objasnění progresivity důchodové daně v podmínkách ČR pomocí ukazatelů globální progresivity, které jsou založené na technice vycházející z Lorenzovy křivky a Giniho koeficientu. Tyto ukazatele tak stanovují, že v případě, že je-li hodnota Giniho koeficientu nízká a reálná Lorenzova křivka se blíží k linii absolutní rovnosti, pak daň systém nepůsobí výrazně progresivně a naopak.

Lorenzovu křivku je možné matematicky popsat pomocí distribuční funkce $F(x)$ daného rozdělení příjmů ve společnosti či hustotou pravděpodobnosti $f(x)$, která je první derivací zmíněné distribuční funkce. Následující obr. 5.1 ilustruje vývoj Lorenzovy křivky pro Českou republiku v letech 2006-2011, tzn., průběh Lorenzovy křivky zahrnuje také období, kdy se v podmínkách ČR uplatňovalo progresivní zdanění příjmů.

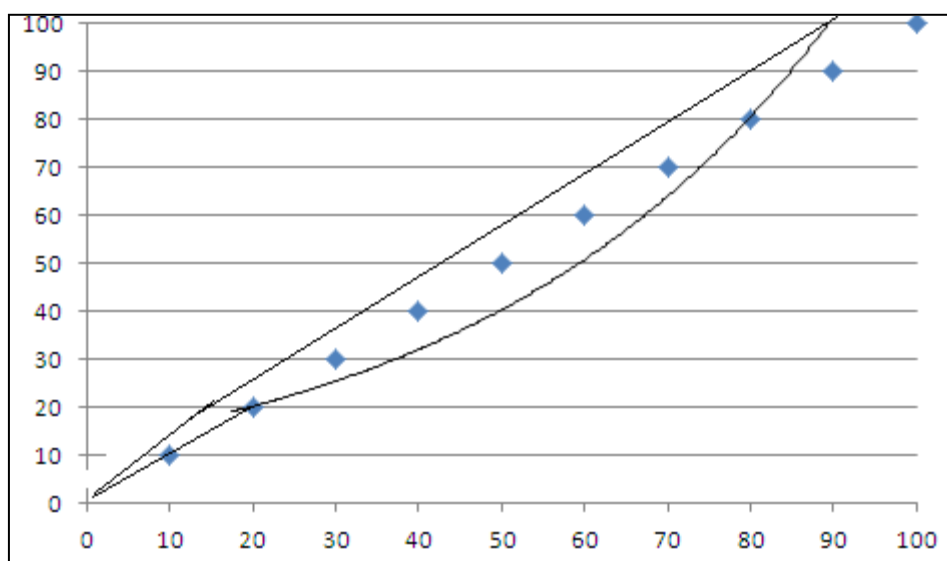


Obr. 5.1: Lorenzova křivka pro ČR v letech 2006-2011

Zdroj: Kvičalová, Široký¹²⁷

¹²⁶ ŠIROKÝ, J., MAKOVÁ, K. Změny v daňové progresivitě u daně z příjmů fyzických osob zaměstnance v České republice v letech 1993-2008 [online] 2008

V obr. 5.1 je možné vidět ideální Lorenzovu křivku (linii absolutní rovnosti), která je reprezentovaná světle modrou barvou a dále reálnou Lorenzovu křivku. Z vývoje reálné Lorenzovy křivky je patrné, že všechny decily příjmů daných domácností byly ve sledovaných letech poměrně stejně rozdělovány, tzn., že nevznikaly výrazné nerovnosti v rozdělení příjmů. Následující obr. 5.2 ilustruje vývoj Lorenzovy křivky pro ČR za rok 2013. Pro konstrukci Lorenzovy křivky byly použity údaje z Českého statistického úřadu ze statistik rodinných účtů.



Obr. 5.2: Lorenzova křivka pro ČR za rok 2013

Zdroj: ČSÚ¹²⁸, vlastní zpracování

Z obr. 5.2 je patrné, že k největší příjmové nerovnosti docházelo v roce 2013 od 6 příjmového decilu nahoru. Stěžejní vysvětlení je možné podat tím, že lidé, kteří se nachází v 6 příjmovém decilu, většinou spadají již do kategorie osob s vysokými příjmy, které jsou v současnosti postiženy tzv. **solidární daní ve výši 7 %**, což má za následek, že reálná Lorenzova křivka se od ideální Lorenzovy křivky takto vzdaluje. I přes tuto skutečnost se však ČR dlouhodobě vyznačuje poměrnou nízkou mírou

¹²⁷ KVÍČALOVÁ, J, ŠIROKÝ, J. Quantification of factors influencing the difference in household income in the Czech Republic. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 2013, LXI, No. 4, s.998

¹²⁸ ČSÚ. Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností [online], 2014

nerovnosti v rozdělení příjmů, což také dokládá vývoj Giniho koeficientu reprezentovaného tab. 5.2.

Tab. 5.2: Vývoj Giniho koeficientu pro ČR v letech 2006-2012

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0,253	0,253	0,247	0,251	0,249	0,252	0,260

Zdroj: Kvíčalová, Široký¹²⁹, Holanová¹³⁰, vlastní úprava

Z tab. 5.2 je patrné, že mezi lety 2006-2012 se hodnota Giniho koeficientu prakticky nezměnila, tzn., osciluje mezi hodnotou 0,25 až 0,26, což ukazuje na to, že v průběhu sledovaných let nedocházelo k výrazným změnám v nerovnoměrnosti rozdělení příjmů. Stěžejní vysvětlení spočívá především v tom, že se mezi lety 2006 až 2012 výrazně nezměnila průměrná hrubá mzda, která by vedla k prohloubení mzdové diferenciaci, viz tab. 5.3.

Tab. 5.3: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v národním hospodářství ČR

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
19 447	20 927	22 653	23 425	23 903	24 466	25 089

Zdroj: ČSÚ¹³¹, vlastní úprava

Celkově tak pomocí globálních ukazatelů progresivity daní nebylo zjištěno, že by docházelo k zvyšování progresivity daní, neboť míra nerovnoměrnosti v rozdělení důchodu mezi domácnostmi se mezi lety 2006-2011 téměř nezměnila. K nepatrným posunům došlo od roku 2013, kdy byla zavedena tzv. solidární daň ve výši 7 %, která má progresivní charakter, neboť postihuje vysoké příjmy, tj. příjmy nad 48násobek průměrné hrubé mzdy.

Celkově je možné provedenou analýzu progresivity důchodové daně shrnout tak, že i přes skutečnost, že je důchodová daň konstruována v současnosti jako lineární,

¹²⁹ KVÍČALOVÁ, J., ŠIROKÝ, J. Quantification of factors influencing the difference in household income in the Czech Republic. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 2013, LXI, No. 4, s.998

¹³⁰ HOLANOVÁ, T. Češi jsou si v platech rovni. Více než ve většině zemí [online], 2012

¹³¹ ČSÚ. Česká republika od roku 1989 v číslech [online], 2014

v určitých směrech vykazuje prvky progresivity, pokud jsou zohledněny např. možnosti daňových úlev, či postihu příjmů solidární daní.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo analyzovat progresivitu důchodové daně v podmínkách ČR za použití vybraných ukazatelů progresivity. Stanovenému cíli odpovídala také struktura bakalářské práce, která se členila do čtyř základních kapitol.

K stěžejním částem práce se přitom řadí kapitola pojednávající o způsobech zdaňování příjmů fyzických osob, v rámci níž jsou vymezeny subjekty daně, předmět daně a způsoby zdaňování příjmů podle předmětu daně. V tomto ohledu tak bylo stanoveno, že příjmy fyzických osob v podmínkách České republiky je možné členit do pěti základních kategorií, a to na příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků, dále za příjmy ze samotné činnosti, na příjmy z kapitálového majetku, z pronájmů a ostatní příjmy. Jednotlivé druhy příjmů se řídí příslušnými ustanoveními zákona o daních z příjmů a mají také svůj specifický způsob výpočtu a stanovení daňové povinnosti. Neméně důležitou kapitolou je pojednání o lineární a progresivní sazbě daně z příjmů fyzických osob, kde byly jednak jednotlivé daňové sazby vymezeny včetně jejich hlavních charakteristik a následně bylo přistoupeno k objasnění hlavních argumentů, které hovoří ve prospěch a v neprospěch jednotlivých sazeb daní. Celkově je možné v tomto ohledu uvést, že zastánci progresivního zdanění apelují především na potřebu snižovat nerovnost ve společnosti, neboť progresivní daň se zvyšuje s rostoucím příjmem. Díky tomu poplatníci s vyššími příjmy mají vyšší daně, ve srovnání s poplatníky, kteří získávají nižší příjmy. Naproti tomu zastánci lineární daně apelují na to, že snaha o snižování nerovnosti ve společnosti při zavedení progresivní daně, je vykoupena poklesem ekonomické aktivity, odlivem fyzického i lidského kapitálu a snahami poplatníků příjmy nezdaňovat. V podmínkách České republiky je možné vysledovat, že v daňovém systému byla od roku 1993, kdy vznikla oficiálně samostatná Česká republika, až do roku 2007 uplatňována progresivní daň s daňovými pásmy. Následně k 1. lednu 2008 byla zavedena lineární daň ve výši 15 %, což má odrážet snahu o zjednodušení a zefektivnění českého daňového systému, a zároveň má vést k odstranění progresivity důchodové daně. V tomto směru je nezbytné poznamenat, že míra progresivity stanovuje míru rozdílnosti daňové zátěže jednotlivých poplatníků podle výše jejich příjmů. V praxi však nemusí nutně platit, že pokud je v dané zemi stanovena lineární daň k zdanění důchodů, nutně to nemusí znamenat, že daňový systém není progresivní. Za tímto účelem byly představeny tzv. lokální a globální ukazatele

daňové progresivity důchodové daně, které se běžně používá k analyzování toho, zda je důchodová daň progresivní či nikoliv. V praktické části této práce (5. kapitola) byly nejprve ukazatele lokální progresivity vypočítány na příkladu smyšlených dvou daňových poplatníků, kteří měli rozdílné hrubé příjmy. Nejprve bylo abstrahováno od existence daňových úlev či jiných možností daňové optimalizace, aby bylo možné zjistit, zda je daň skutečně lineární. V tomto ohledu bylo zjištěno, že daň je skutečně lineární a nevykazuje znaky progresivity. Následně pro další úvahy bylo stanoveno, že fiktivní daňoví poplatníci vyživují určitý počet dětí, tj. první smyšlený daňový poplatník s nízkými hrubými příjmy vyživoval tři děti a druhý daňový poplatník s vysokými hrubými příjmy vyživoval jedno dítě. Následně byla zohledněna možnost uplatnit slevu na dítě (daňový bonus). Při opětovném výpočtu příslušných ukazatelů lokální daňové progresivity bylo zjištěno, že důchodová daň se chová jako progresivní. V praktické části byly vzaty v úvahu také globální ukazatele daňové progresivity, které jsou založené na zkoumání Lorenzovy křivky a Giniho koeficientu. V tomto ohledu bylo zjištěno, že v letech 2006-2011 nedocházelo k výrazným nerovnostem v rozdělení příjmů, tj. že se neprosazovala výrazná daňová progresivita. Nicméně když byl pro úvahy konstrukce Lorenzovy křivky vzat v potaz pouze rok 2013, kdy začala platit v podmínkách ČR tzv. 7% solidární daň, bylo zjištěno, že od 6 příjmového decilu dochází k výraznému odchylování ideální Lorenzovy křivky od reálné Lorenzovy křivky, tj. že se prosazuje výraznější progresivita daně, což je právě dáno tím, že skutečná daň pro poplatníky od 6 příjmového decilu není 15 %, ale ve skutečnosti 22 %. Celkově tak výsledky provedené analýzy ukázaly, že přestože je v podmínkách ČR při zdaňování příjmů fyzických osob uplatňována lineární daň ve výši 15 %, je tato daň lineární pouze ve svém zjednodušeném výpočtu, tzn. pouze tehdy, pokud nejsou zohledněny možnosti daňové optimalizace nebo pokud není zohledněna solidární daň, která postihuje hrubé příjmy nad 48násobek průměrné hrubé mzdy v ČR. Avšak vzhledem k tomu, že při skutečném výpočtu daně je přihlíženo právě k tomu, zda daňový poplatník splňuje podmínky pro přiznání zákonem stanových úlev, např. sleva na dítě včetně dalších definovaných slev nebo odečitatelných položek od základu daně či nezdanitelných částí základů daně apod. pak je nutné stanovit, že důchodová daň v podmínkách ČR vykazuje prvky progresivity.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Švéda Kamil
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce v českém jazyce:	Lineární versus progresivní sazba daně z příjmů fyzických osob
Název práce v anglickém jazyce:	Linear versus Progressive Income Tax Rate of Natural Persons
Vedoucí práce:	Ing. Michal Krajňák
Počet stran:	64
Počet příloh:	0
Rok obhajoby:	2014
Klíčová slova:	Daň z příjmů, Fyzická osoba, Poplatník, Důchodová daň, Daňová povinnost
Keywords:	Income Tax Rate, Natural Person, Taxpayer, Tax Liability

Cílem práce je analyzovat progresivitu důchodové daně v podmínkách ČR za použití vybraných ukazatelů progresivity. Stanovenému cíli odpovídá také struktura bakalářské práce, která se člení do čtyř základních kapitol. První kapitola, která následuje po úvodu, se zaměřuje na vymezení daně z příjmů jako součásti daňové soustavy. Druhá kapitola se pak orientuje na objasnění způsobů zdaňování příjmů fyzických osob. Třetí kapitola mapuje progresivní versus lineární sazbu daně z příjmů fyzických osob a rovněž se zabývá tzv. daňovou progresivitou včetně možností jejího

měření. Čtvrtá kapitola pak představuje vlastní praktickou analýzu, která se zabývá analýzou progresivity důchodové daně v podmínkách ČR.

The aim of the bachelor thesis is to analyse the progressivity of revenue tax under the Czech Republic conditions with the use of chosen progressivity indicators. The aim corresponds with the structure of the thesis that is divided into four chapters. First chapter that follows the introduction is focused on definition of income tax as a part of tax system. Second chapter focuses on the clarification of income taxation's ways of natural persons. Third chapter monitors progressive versus linear rate of personal income taxes, and also deals with so called tax progressivity including the possibilities of its measurement. Fourth chapter presents own practical analysis that deals with the analysis of revenue tax progressivity under the Czech Republic conditions.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 519 s. ISBN 978-80-7400-440-7.

DVOŘÁKOVÁ, Lilia. *Daně I: učebnice*. Praha: Bilance, 2000. 284 s. ISBN 80-86371-04-2.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. Praha: ASPI, 2003. 259 s. ISBN 80-86395-84-7.

GRŮŇ, L'ubomír. *Daňové právo*. Brno: Akademie Sting, 2011. ISBN 978-80-8748-201-8.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 336 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN 978-80-247-4385-1.

KOUKAL, Pavel, NECKÁR, Jan. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. Praha: nakladatelství ANAG, 2011. 239 s. ISBN 978-80-7263-687-7.

MACHÁČEK, Ivan. *Daň z příjmů fyzických osob 2010: praktická pomůcka k daňové optimalizaci*. Praha: C. H. Beck, 2010. 273 s. ISBN 978-80-7400-188-8.

MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2014: úplná znění platná k 1. 1. 2014*, Praha: Grada Publishing, 2013. 272 s. ISBN 978-80-247-5171-9.

MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony: Úplné znění platná k 1. 1. 2007*. Praha: Grada Publishing, 2006, s. 192. ISBN 978-80-247-2087-6.

NAHODIL, František. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2009. 359 s. ISBN 9788073801625.

PELC, Vladimír, PELECH, Petr. *Daně z příjmů s komentářem 2014*. Praha: nakladatelství ANAG, 2013. 974 s. ISBN 978-80-7263-867-3.

PILÁTOVÁ, Jana a kol. *Daňová evidence 2014: komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ*. Praha: nakladatelství ANAG, 2014. 342 s. ISBN 978-80-7263-863-5.

PRUDKÝ, PAVEL, LOŠTÁK, Milan. *Jak vyplnit daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2013*. Praha: nakladatelství ANAG, 2013. 382 s. ISBN 978-80-7263-845-1. PUCHINGER, Zdeněk. *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2006. 158 s. ISBN 80-244-1298-5.

RIEGEL, K. *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2007. 248 s. ISBN 978-80-247-1185-0.

STEJSKAL, Jan. *Daňová teorie a politika: 1. díl pro kombinovanou formu studia*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2008. 71 s. ISBN 978-80-7395-097-2.

SOVOVÁ, O., FIALA, Z. *Základy finančního a daňového práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 202 s. ISBN 978-80-7380-223-3.

ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

VALOUCH, Petr. *Daňové tipy (a triky) pro fyzické osoby 2009 – jak ušetřit na dani z příjmů*. Praha: Grada Publishing, 2010. 122 s. ISBN 978-80-247-3332-6

VANČUROVÁ, Alena, LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňový systém ČR 2010*. Praha: VOX a. s., 2010. 181 s. ISBN 978-80-86324-86-9.

VYBÍHAL, Václav a kol. *Mzdové účetnictví 2014: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 2013. 464 s. ISBN 978-80-247-8959-0.

Periodické zdroje

BLECHOVÁ, Beáta. Progresivní nebo „rovná“ daň – ekonomické i politické dilema. *Politická ekonomie*, 2012, roč. 5. ISSN 0032-3233.

KVÍČALOVÁ, J, ŠIROKÝ, J. Quantification of factors influencing the difference in household income in the Czech Republic. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 2013, LXI, No. 4, p.995-1003. ISSN 1211-8516.

Internetové zdroje

ČSÚ. *Česká republika od roku 1989 v číslech* [online], 2014 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/320181-14#05>

ČSÚ. *Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností* [online], 2014 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/160018-14>

Daňová soustava ČR. *Management Mania.com* [online] 2013 [cit. 2013-05-24]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/danova-soustava-cr>.

HaSim.cz. *Daňová sleva na děti, návrat daňové slevy pro pracující důchodce* [online] 2014. [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://www.hasim.cz/content/danova-sleva-na-deti-navrat-danove-slevy-pro-pracujici-duchodce>

HOLANOVÁ, T. *Češi jsou si v platech rovni. Více než ve většině zemí* [online], 2012 [cit. 2014-06-26]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/cesi-jsou-si-v-platech-rovni-vice-nez-ve-vetsine-zemi/r~i:article:758772/>

Informační centrum vlády. *Daňová reforma. ICV Vlády* [online] 2014 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/danova-reforma/>.

Ipodnikatel.cz. *Schéma výpočtu základu daně z příjmů FO* [online] 2014 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Dane-v-podnikani/schema-vypoctu-zakladu-dane-z-prijmu-fo/Dilci-zaklady-dane-z-prijmu-FO-schema-vypoctu-zakladu-dane-z-prijmu-FO.html>

RATMANOVÁ, I., *Aplikace indexu daňové progresivity v podmínkách České republiky* [online], 2007 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: www.ekf.vsb.cz/export/sites/ekf/frpfi/cs/.../S154_Ratmanova_Iveta.pdf

ŠIROKÝ, J., MAKOVÁ, K. *Změny v daňové progresivitě u daně z příjmů fyzických osob zaměstnance v České republice v letech 1993-2008* [online] 2008 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.af.mendelu.cz%2Fdok_server%2Fslozka.pl%3Fid%3

D39500%3Bdownload%3D40989&ei=x_6rU4bnFvHe7Abwy4GYCg&usg=AFQjCNE
gpmwgGdcHRv_idRKCvHgEanOQDg&sig2=6wz9v8Xr7ZdYbz_R6Ej05w

TOMANOVÁ, Veronika. Solidární daň spojenou s povinností podat daňové přiznání může zaplatit i průměrný zaměstnanec. *Finance.cz* [online] 2014 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/410917-solidarni-dan-spojenou-s-povinnosti-podat-danove-priznani-muze-zaplatit-i-prumerny-zamestnanec/>

Účetní kavárna. *Představujeme Vám návrh daňových změn od roku 2015* [online] 2014 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/novinky/detail/7716-predstavujeme-vam-navrh-danovych-zmen-od-roku-2015/>

VANČUROVÁ, Alena. Daňové reformy ČR. *Vysoká škola ekonomická v Praze: Katedra veřejných financí* [online] 2014 [cit. 2014-05-27]. Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1218123709_sb_vancurova.pdf.

Legislativní zdroje

Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění pozdějších předpisů. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online] 1992 [cit. 2014-05-27]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2565>.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů. *BusinessCenter.cz* [online] 2003 [cit. 2014-05-27]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/spotrebnidan/>

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. *Business Center.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/>